

NIEUWSBRIEF PADDESTOELENWERKGROEP DRENTHE



NUMMER 14

JULI 2013

Redactie: Eef Arnolds &
Bernhard de Vries

Adres redactie en secretariaat:
Bernhard de Vries
Roerdomplaan 222
7905 EL Hoogeveen

INHOUD

Het najaar lonkt	2
Activiteiten van de Paddenstoelenwerkgroep Drenthe (PWD) en de Mycologische Werkgroep Groningen (MWG) in 2013	3
Excursies	3
Overige bijeenkomsten van de PWD	4
Voortgang van het Atlasproject – Eef Arnolds	5
De excursies van de Paddenstoelenwerkgroep Drenthe (PWD) en de Mycologische Werkgroep Groningen (MWG) in 2012– Eef Arnolds, Rob Chrispijn, Cees Koelewijn, Kor Raangs, Inge Somhorst & Bernhard de Vries	6
Sparrenpartners – Rob Chrispijn	22
Formulier project waardevolle sparrenbossen	26
Wat doet de paddenstoelenwerkgroep?	28
De nieuwsbrief	28



HET NAJAAR LONKT

Midden juli. Terwijl ik deze inleidende woorden opschrijf, geeft de thermometer hoogzomerse temperaturen aan en is de lucht strak blauw. Al dagen achtereen geen vuiltje aan de lucht. De afgelopen weken is er geen druppel regen gevallen en niets wijst op een kentering; de herfst lijkt oneindig ver weg. Maar hij staat eigenlijk alweer voor onze deur. Vanmorgen zag ik onder een eik in een uitgedroogd groenstrookje in Beilen al twee eekhoornbroodjes boven het gras uitpiepen. De lefgozers!

Het verloop van een paddenstoelenseizoen blijft onvoorspelbaar. Dat is tegelijk een van de charmes en een van de frustraties van deze hobby. De extreem hete en droge zomer van 1976 werd bijvoorbeeld gevolgd door een puike paddenstoelenherfst. Ook 2012 verliep anders dan we verwachtten. Ondanks een natte augustusmaand bleven de paddenstoelen tot begin oktober in hun schuilkelders. Maar toen was het ook goed raak. Opeens stonden de bossen vol paddenstoelen. Tijdens de PWD-excursie van 8 oktober naar Ravenswoud werd zelfs een record aantal soorten gevonden, zoals het verslag in deze nieuwsbrief vermeldt. Het feest duurde vier weken tot flinke nachtvorst eind oktober een eind maakte aan de overvloed.

Ook voor het komende najaar is een afwisselend excursieprogramma samengesteld. Voor het eerst staat een excursie naar aangrenzend Duitsland op het programma. Net als vorig jaar staat een deel van de excursies in het teken van onze missie om waardevolle Drentse sparrenbossen in kaart te brengen. Deze bossen leveren nog steeds mycologische verrassingen op, zoals in deze nieuwsbrief ook uit het tussentijdse verslag van dit project door Rob Chrispijn valt op te maken. Gelukkig vindt onze oproep om waardevolle sparrenopstanden in Drenthe te behouden weerklank bij sommige bosbeheerders.

Helaas hebben onze inspanningen voor het behoud van de Nienoordallee bij Leek, waarover in de vorige nieuwsbrief werd bericht, geen positief resultaat opgeleverd. Het blijft voor ons moeilijk verteerbaar dat deze unieke laan is opgeofferd voor de dubieuze ambities van enkele gemeentebestuurders. Intussen sneuvelen ook elders in Drenthe prachtige lanen met een waardevolle mycoflora, zoals de eikenlaan door het Dwingelderveld tussen Kraloo en Lhee, in dit geval voor de ambities van Staatsbosbeheer. Dit vonnis is voltrokken ondanks vele protesten van omwonenden en ondanks gerechtelijke procedures door Stichting De Woudreus die tot in hoogste instantie in het gelijk is gesteld. Ook de fraaie en karakteristieke beukenlaan van Oude Willem staat door toedoen van Staatsbosbeheer op de nominatie om te verdwijnen. Het behoud van wegbermen met oude bomen zou, naast sparrenbossen, een speciaal aandachtspunt moeten worden voor de PWD. Vrijwilligers die zich hiermee willen bezig houden, kunnen zich melden bij het bestuur.

De auteurs en redactie van de Atlas van Drentse paddenstoelen hebben intussen nog steeds hun handen vol aan deze publicatie. Ze brengen meer tijd door achter hun computer dan in het veld. Maar het belooft een prachtig boekwerk te worden. We schetsen in deze nieuwsbrief een beeld van de vorderingen van dit project.

Eef Arnolds

De nieuwsbrief van de PWD nu in digitale vorm

Zoals in de vorige nieuwsbrief is aangekondigd, wordt de nieuwsbrief van de Paddenstoelenwerkgroep Drenthe vanaf dit jaar hoofdzakelijk digitaal verspreid. Gedrukte exemplaren worden automatisch toegestuurd aan belanghebbende instanties en organisaties. Werkgroepleden kunnen op verzoek een papieren exemplaar ontvangen.

Wijzigingen in postadressen en mailadressen kunnen worden doorgegeven aan het secretariaat:

Bernhard de Vries, Roerdomplaan 222, 7905 EL Hogeveen, tel. 0528-265234, e-mail: elbern@planet.nl.

ACTIVITEITEN VAN DE PADDENSTOELEN WERKGROEP DRENTHE (PWD) EN DE MYCOLOGISCHE WERKGROEP GRONINGEN (MWG) IN 2013

EXCURSIES

Voor alle excursies van de PWD en MWG verzamelen we **om 10 uur** op het aangegeven punt, dit jaar uitgezonderd de excursies van 22 september en 19 oktober. De excursies duren meestal tot in de middag. Voor informatie kunt u bellen met de excursieleider. Voor de opbelexcursies is het verplicht om de dag van te voren met de excursieleider te bellen aangezien deze excursies extra gevoelig zijn voor ongunstige weersomstandigheden en mogelijk worden afgelast of verplaatst naar een ander gebied. Een uur vóór en tijdens de excursie zijn de excursieleiders ook mobiel bereikbaar. Bij ongunstige omstandigheden, zoals langdurige droogte, kan een excursie worden afgelast.

Tijdens de excursies worden terreinen op paddenstoelen geïnventariseerd. Er zal ook aandacht zijn voor instructie van beginners. Goed schoeisel en wat proviand wordt aanbevolen. De meeste excursies zijn op maandag, enkele in het weekend op zondag. Uit een oogpunt van milieuzorg en kostenbesparing wordt gecombineerd reizen naar de excursies aanbevolen.

Telefoonnummers en mailadressen van excursieleiders

Eef Arnolds	0593-523645 06-15267415	eefarnolds@hetnet.nl
Rob Chrispijn	0521-381934 06-43506780	rob.chrispijn@hetnet.nl
Roel Douwes	050-5718578	9717hg86@hetnet.nl
Roeland Enzlin	0592-243231	enz@kpnplanet.nl
Cees Koelewijn	050-5010740 06-29510222	ceesjannie@hetnet.nl
Kor Raangs	06-21865366	korr@home.nl
Inge Somhorst	06-12802546	ingesomhorst@hetnet.nl
Bernhard de Vries	0528-265234 06-55812374	elbern@planet.nl

Maandag 26 aug. Roden: Natuurschoon en omgeving. Vanouds een succesnummer voor alle seizoenen. Verzamelen op parkeerplaats aan de westkant van Natuurschoon (coörd. 222,4-574,6). Leiding Cees Koelewijn.

Maandag 2 sept. Stadskanaal: Veenhuizerstukken, Pagedal, Broeklanden, Maarsinghewijk. Bosjes, rietland en bebost recreatieterrein waar al veel bijzondere soorten zijn gevonden. Verzamelen op parkeerplaats Pagedal aan de Hoveniersweg (coörd. 261,8-557,5). Leiding I. Somhorst.

Maandag 9 sept. Gieten: Boekweitveentje, een van de mycologische toppers in onze provincie. De nadruk zal liggen op de kleine houtverteeders. Verzamelen bij de ingang naast het veentje (coörd. 245,6-557,8) Leiding Bernhard de Vries.

Zondag 15 sept. Westerbroek, laagveenreservaat, begraasd natuurontwikkelingsterrein met broekbos, tevens bezoek aan een sparrenaanplant. Verzamelen Parkeerplaats Van der Valk Westerbroek (coörd. 240,5-578,1). Leiding Roel Douwes.

Zondag 22 sept. Teutoburger Wald, bossen op kalk nabij Osnabrück (Duitsland). Vertrekken vanuit Holthe nr 21, Beilen om **9 uur**. Hier zal gecarpoold worden. Paspoort niet vergeten. Het gebruik van een Tom-tom wordt aanbevolen om de kans te verkleinen dat we elkaar uit het oog verliezen. Diner na afloop op eigen kosten. Opgave noodzakelijk per mail of telefoon vóór 20 september (deelname beperkt). Leiding Eef Arnolds.

Maandag 30 sept. Pekela's, Heeresveld en Pekelderbos. Recreatieplaatsen met bosjes en schraal zand, dorpsbos met veel dood hout. Verzamelen op de parkeerplaats in de bocht van de Rondweg in Nieuwe Pekela bij sportpark/ijsbaan (coörd. 260,2-567,15). Leiding Kor Raangs

Maandag 7 okt. Gieten, Boswachterij Gasselterveld en Drouwenerveld. Nadruk op het inventariseren van oude sparrenbossen. Verzamelen bij de parkeerplaats van het Houtvester Kühn huis, tegenover het restaurant aldaar (coörd. 246,2-552,3). Leiding Rob Chrispijn.

Maandag 14 okt. Termunterzijl, opgespoten zeezand ten behoeve van de industrie, vochtige bosjes, dijken met wasplaten en satijnzwammen. Verzamelen Parkeerplaats van camping Zeestrand in Termunterzijl coörd. 264,5-591,8. Leiding Inge Somhorst.

Zaterdag 19 oktober. Gasselte, terrein van Waterleidingmaatschappij Drenthe met bosjes en schraal grasland; mogelijk ook jonge sparrenbos bij Drouwen. **NMV-excursie.** Verzamelen om **10.30 uur** op NS station Assen of om 11 uur op parkeerterrein van Recreatiecentrum het Drouwenerzand bij Drouwen (coörd. 249,2-553,2). Leiding Eef Arnolds.

Maandag 21 okt. Boswachterij Grolloo, met speciale aandacht voor sparrenbossen. Verzamelen bij parkeerplaats Grolloërveen (coörd 240,3-548,6). Leiding Rob Chrispijn.

Maandag 28 okt. Midwolda, Blauwe Stad met natuurplassen en Ennemaborg; begraasde oeverzone met berk en wilg, riet, mossige leembodem; eventueel 's middags naar aangrenzend parkbos van de Ennemaborg. Verzamelen en parkeren aan het eind van de Hora Siccamaweg (aan de westkant van het Oldambtmeer (Blauwe Stad)) (coörd. 263,7-578,3). Leiding Inge Somhorst.

Zondag 3 nov. Boswachterij Hooghalen. Nadruk op weinig bekende sparrenbossen in het centrum van het gebied. Verzamelen bij de parkeerplaats van het Herinneringscentrum (coörd. 234,7-548,9). Leiding Roeland Enzlin.

Zondag 10 nov. Sellingen, sparrenbos, loofbos, heide, vennen. Verzamelen op de parkeerplaats bij de Noordmee aan de Dennenweg (coörd. 272,55-552,6). Leiding Roel Douwes.

Maandag 18 nov. Dwingeloo, Open dennenbos, eikenstrubben, heideveldjes. Verzamelen op de parkeerplaats van camping De Noordster (coörd. 221,7-536,6). Leiding Rob Chrispijn.

Maandag 25 nov. Vierhuizen Kerkhoven en dijkentocht vanuit Vierhuizen. Mycohoppen langs dijken en kerkhoven op de Groningse klei. Verzamelen op de parkeerplaats camping Lauwerszee in Vierhuizen (coörd. 215,4-597,4). leiding Kor Raangs. **Opbelexcursie!**

OVERIGE BIJEENKOMSTEN VAN DE PWD

De bijeenkomsten worden gehouden in de werkruimte van Eef Arnolds, Holthe 21, Beilen. De werkgroepavonden zijn bedoeld voor het gezamenlijk bekijken en determineren van vers materiaal. Iedere keer zal speciale aandacht worden besteed aan een groep paddenstoelen, maar ander materiaal is ook welkom. Alle avonden beginnen om 19.30 uur.

Maandag 23 sep. Werkgroepavond met nabespreken van vondsten van de excursie naar het Teutoburgerwald van 22 september.

Dinsdag 22 okt. Werkgroepavond met nadruk op karakteristieke soorten van sparrenbossen.

Dinsdag 19 nov. Werkgroepavond met nadruk op karakteristieke soorten van dennenbossen.

ZATERDAG 1 FEBRUARI 2014 DRENTSE ZWAMDAG

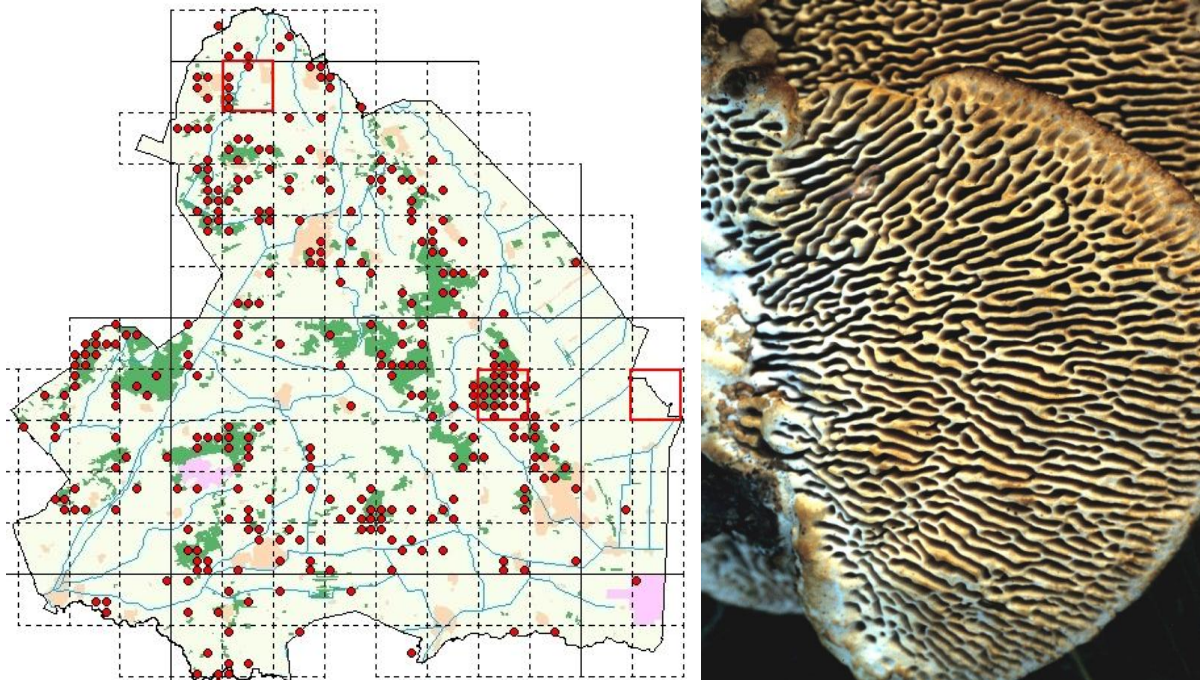
Zoals gebruikelijk verzorgen we een gevarieerd programma van voordrachten met voldoende tijd voor informele onderlinge contacten. Het gedetailleerde programma wordt kort van tevoren rond gemaild. Bijdragen vóór 15 januari melden bij Eef Arnolds. Een broodje meenemen. Voor drinken en soep wordt gezorgd.

VOORTGANG VAN HET ATLASPROJECT

Eef Arnolds

In de vorige nieuwsbrief sprak ik nog de hoop uit dat de Ecologische atlas van paddenstoelen in Drenthe deze zomer in de winkel zou liggen. Dat was duidelijk te optimistisch ingeschat, hoewel de auteurs heel veel vrije tijd aan dit project hebben geschonken. Een belangrijke factor was dat vorig jaar nog uit allerlei bronnen ruim 5000 gegevens aan het waarnemingenbestand zijn toegevoegd, waaronder tientallen nieuwe soorten voor Drenthe. Hiervan moesten uiteraard alsnog beschrijvingen worden gemaakt en veel andere beschrijvingen moesten worden aangepast. De controle en correctie van de reeds gemaakte beschrijvingen was ook veel tijdrovender dan was voorzien. Ook het maken van kaartjes en grafieken op grond van het Drentse bestand leverde meer complicaties op dan we hadden voorzien. Datzelfde geldt voor het bijeenbrengen en selecteren van het enorme aantal foto's dat voor publicatie is aangeboden. Erg leerzame processen allemaal, maar ook erg tijdrovend. Op dit moment zijn de eerste hoofdstukken in het stadium van de opmaak beland, die verzorgd wordt door René Manger. We durven op dit moment nog niet in te schatten wanneer het boek van de drukker zal komen, maar houden jullie uiteraard op de hoogte.

Het is een geruststellende gedachte dat de financiering van de atlas helemaal rond is dankzij subsidietoezeggingen door allerlei organisaties en instanties. Een van deze organisaties is de Waterleiding Maatschappij Drenthe, die als tegenprestatie niet alleen het boek wil ontvangen, maar tevens een lijstje met paddenstoelen in hun waterwingebied bij Gasselte. Het is voor planten een interessant terrein en niet vrij toegankelijk, zodat we graag op dit verzoek om een inventarisatie ingaan. In dit kader is een excursie op 19 oktober gepland (zie excursieprogramma).



Verspreiding van de Doolhofzwam (*Daedalea quercina*) in Drenthe. Foto E. Arnolds.

DE EXCURSIES VAN DE PWD EN MWG IN 2012

Eef Arnolds, Rob Chrispijn, Roeland Enzlin, Cees Koelewijn, Kor Raangs, Inge Somhorst en Bernhard de Vries

Net als vorig jaar zijn ook verslagen van excursies van de Mycologische Werkgroep Groningen (MWG) in deze nieuwsbrief opgenomen. De verslagen zijn opgesteld door de genoemde excursieleiders en soms aangevuld door andere deelnemers. Bij alle excursies wordt een lijstje gegeven met een selectie van soorten die opgenomen zijn in de Rode Lijst Paddenstoelen (Arnolds & Veerkamp, 2008). Daarnaast worden soms soorten vermeld die niet op de Rode Lijst staan maar die nationaal of regionaal zeldzaam zijn.

Categorieën van de Rode Lijst 2008		
GE = Gevoelig	KW= Kwetsbaar	BE = Bedreigd
EB = Ernstig bedreigd	VN= Verdwenen (niet gevonden sinds 1988)	
* = (Regionaal) zeldzaam, niet op Rode Lijst		

20 augustus. Zevenhuizen: Bolmeer en De Haspel (Gr)

Kor Raangs

De week voorafgaand aan deze opbelexcursie was het droog en zeer warm, dus heb ik de twee belangstellenden gemeld dat er waarschijnlijk weinig soorten gevonden konden worden. Henk Tiemens wilde toch heel graag op pad en omdat ik twee van de drie gebieden die op het programma stonden nog nooit had bezocht is de excursie toch doorgegaan. De houtwallen rond het Bolmeer bleken nogal verbraamd en de bossen van Haspel waren zo droog dat we er maar zeven soorten vonden. Het totaal aantal soorten bedroeg 23, waaronder geen bijzonderheden.

27 augustus. Ravenswoud, Compagnonsbossen (Fr)

Cees Koelewijn

Het is niet gebruikelijk dat de Paddenstoelenwerkgroep Drenthe in excursieverband inventarisatiewerk verricht op Friese bodem. Eerder gebeurde dat in 2010 op De Slotplaats in Bakkeveen en ook toen was het ter ondersteuning van de Paddenstoelenwerkgroep van IVN Roden die op verzoek van Natuurmonumenten af en toe natuurgebieden inventariseert. In 2012 richtte deze werkgroep zijn aandacht op de Compagnonsbossen, gelegen aan de Friese kant van het Fochteloërveen. Er was extra aandacht voor percelen met naaldbomen, in Ravenswoud voornamelijk Fijnspar en Lariks. Natuurmonumenten wil namelijk een deel het bos omvormen: meer inheems loofbos in plaats van naaldbos met 'exoten' als lariks en Fijnspar. De organisatie wil daarbij wel nadrukkelijk rekening houden met eventuele grote natuurwaarden in potentieel te kappen delen. Aan ons dus de taak te onderzoeken in welke delen de grootste mycologische waarden aanwezig zijn. De inventarisaties beperkten zich niet tot naalddhoutpercelen, maar het hele gebied werd zo goed mogelijk onderzocht.

Op deze dag kwamen we nog niet veel aan de weet, hetgeen enerzijds te maken had met het droge weer waardoor de oogst mager was, anderzijds met de afwezigheid van de 'coryfeeën' die elders vertoefden. Toch was de sessie zinvol omdat we een redelijke indruk kregen van het gebied met daarin zes kilometerhokken die er toe doen, waarvan er vier werden bezocht. Het eindresultaat, 100 notities en 60 soorten, was dan ook minder belangrijk. Dat we 60 soorten haalden was mede te danken aan Henk Pras die de korstjes determineerde, waarvan er één vanwege de naam tot de verbeelding sprak: Groezelig huidje (*Phanerochaete sordida*). Maar dat werd pas later bekend na het nodige microscoopwerk.

Bijzondere vondsten (5 Rode-lijstsoorten):

Hanenkam	GE	Cantharellus cibarius
Valse wolvezelkop	KW	Inocybe longicystis
Goudvinkzwam	KW	Pholiota astragalina
Bonte berkenrussula	GE	Russula versicolor
Bittere boleet	KW	Tylopilus felleus

3 september. Sellingen (Gr)

Inge Somhorst

De naaldbossen bij Sellingen zijn zo'n 60 jaar oud. Er zijn percelen met spar, den en lariks, veelal met een fraaie moslaag op de bodem. Het is geen uniform naaldbos; vooral eik en berk komen zeer regelmatig voor. Her en der ligt een vennetje; sommige zijn enkele jaren geleden opgeknapt en daar ontwikkelt zich een mooi veenmostapijt langs de oevers.

Het weer was vandaag prachtig en libellen vlogen af en aan. Henk Pras werd opgeofferd om een in het ven gevallen heidelibel te redden (hij had toch al een kletsfoot...). Westerwolde was grotendeels ontsnapt aan de overvloedige regenval van voorgaande vrijdag en het was er vrij droog. Zo maakten 12 optimistische mycologen en een vrolijke boswachter een relaxte en gezellige excursie in een prachtig gebied. En konden we na het leeg determineren van de doosjes toch nog enkele niet alledaagse soorten bijschrijven. In drie hokken vonden we de Dwergsatijnzwam (*Entoloma rhodocylix*), wat een verdubbeling van het aantal Groningse vondsten betekent. In Drenthe is die soort niet zo bijzonder, maar dat is dan ook een overwegend zure, zandige provincie. Onder een berk groeide een eenzaam exemplaar van de Sierlijke russula (*Russula gracillima*), een uit-arren-moede meegenomen franjehoed was de Bruinbultige franjehoed (*Psathyrella gossypina*) en een breeksteeltje op paardenmest was het Paardenvijgbreeksteeltje (*Conocybe lenticulospora*). In veenmos stond het Vlokkig én het Kaal veenmosklokje (*Galerina paludosa* en *G. tibiicystis*). Als uitsmijter groeide aan de rand van een plas onder eik en berk een exemplaar van de Porfieramanië (*Amanita porphyria*). Bijzondere naaldhoutsoorten hebben we niet gevonden, maar we moeten hier weer naar toe als het seizoen wel goed is, later in het jaar.

Bijzondere soorten (7 Rode-lijstsoorten, o.a.):

Porfieramanië	KW	<i>Amanita porphyria</i>
Vlokkig veenmosklokje	KW	<i>Galerina paludosa</i>
Kaal veenmosklokje	BE	<i>Galerina tibiicystis</i>
Gebursten huidje	*	<i>Phanerochaete laevis</i>
Goudvinkzwam	KW	<i>Pholiota astragalina</i>
Bruinbultige franjehoed	BE	<i>Psathyrella gossypina</i>
Sierlijke russula	*	<i>Russula gracillima</i>

8 september. Anderen, landgoed Kleuvenveen en Hoogveld (Dr)

Roeland Enzlin

Wanneer je over de oude weg van Rolde naar Gieten rijdt, krijg je op een gegeven moment links een jong sparrenbos en rechts zie je dan bouwland met in de verte ook een sparrenaanplant. Links is landgoed Kleuvenveen en rechts landgoed Hoogveld. Heel iets anders dan je bij het woord landgoed zou verwachten. Geen statige oude bomen door tuinarchitect Roodbaard precies op de juiste plaats ten opzichte van het landhuis neergezet, maar sparretjes op rijtjes zo ver je oog reikt. En dat is midden in een jong sparrenbos niet ver. Nou ja, mits er niet gekapt is en daar waren ze hier nou net mee bezig. Lange stroken sparretjes waren er tussen uit gehaald, twee à drie rijen boompjes om de zes tot acht die bleven staan. Gelukkig niet zo rigoureuus als in Trimunt bij Sappemeer, waar om de vijf rijen ook vijf rijen waren gekapt. Het mooie van aaneengesloten sparrenpercelen is dat het er lang vochtig blijft en minder gevoelig is voor vorst. Wanneer er rijen tussen uitgehaald worden, droogt zo'n perceel sneller uit en dat was precies het beeld dat wij nu tegenkwamen. Toch vonden de tien deelnemers er nog enkele paddenstoelen. De meest interessante was een vrij forse gordijnzwam met vrij veel velum op z'n hoed. Hij wordt voorlopig Kleinsporige gordijnzwam (*Cortinarius pearsonii*) genoemd. Dit is een lastig te determineren soort die sterk lijkt op de Vezelige gordijnzwam (*C. alborufescens*), die twee jaar eerder op landgoed Hoogveld werd gevonden. De Kleinsporige gordijnzwam is geen typische sparrenbegeleider. Dat geldt wel voor de Slijmige spijkerzwam (*Gomphidius glutinosus*) en Echt hazoor (*Otidea leporina*). De twee laatst genoemde soorten zijn al langer van dit terrein bekend en staan als bedreigd op de Rode lijst. Ook de Zilversteelsatijnzwam (*Entoloma turbidum*) wordt vaak in sparrenbos gevonden, maar komt ook regelmatig in heideterreinen voor.

Omdat de rest van het sparrenbos niet veel opleverde zijn we naar de oude spoorbaan Assen-Stadskanaal gelopen en hebben daar naar paddenstoelen gezocht in gemengd loofbos op vochtiger, plaatselijk lemige grond. Dat was niet zonder succes. Er stonden redelijk wat paddenstoelen waaronder diverse opvallende soorten. Zo werd er een hertenzwammetje met goudgele hoed gevonden, dat zo zeldzaam mooi was dat we twijfelden om welke soort het ging. Na microscopisch onderzoek bleek het om de Goudgele hertenzwam (*Pluteus leoninus*) te gaan; niet zo zeldzaam op wat rijkere bodem. Op verschillende plekken groeiden Franjeporiezwammen (*Polyporus tuberaster*), alle zonder een sclerotium (knol) in de bodem. In het talud van de greppel langs het spoorlichaam werd een fraaie groep van de Porfieramaniët (*Amanita porphyria*) gevonden. De nadeterminaties leverde nog een grote verrassing op, namelijk de Goudgele korrelwebzwam (*Sphaerostilbella aureonitens*) die op een houtzwam groeide. Er is slechts één andere waarneming uit Nederland bekend in de omgeving van Eindhoven. In totaal telde de lijst van Kleuvenveen 114 soorten, een mooi totaal na de droogte van de voorgaande weken.

Ook landgoed Hoogveld was danig verstoord door de houtkap. Het terrein was droog en leverde slechts 22 soorten op. Daaronder zat wel een fraaie en fotogenieke groep van de Purperen champignon (*Agaricus porphyron*), die nog niet eerder in Drenthe was aangetroffen. Twee andere interessante soorten waren de Fijnschubbige trechterzwam (*Clitocybe squamulosa*) en de Bleeksporige vezelkop (*Inocybe soluta*). De laatste is een sparrenbegeleider op heel schrale zandgrond. Hij groeide vooral op de paden langs de perceelranden. De trechterzwam vind je meer op strooisel tussen de sparren. Vermoedelijk op schrale bodem die verrijkt is met kalk. Die kalk werd vaak toegevoegd wanneer bouwland werd omgevormd tot sparrenbos, wat hier het geval is.

Bijzondere vondsten (12 Rode-lijstsoorten, o.a):

Purperen champignon	KW	<i>Agaricus porphyron</i>
Porfieramaniët	KW	<i>Amanita porphyria</i>
Fijnschubbige trechterzwam	KW	<i>Clitocybe squamulosa</i>
Roodschubbige gordijnzwam	KW	<i>Cortinarius bolaris</i>
Kleinsporige gordijnzwam	GE	<i>Cortinarius pearsonii</i>
Stekelige hertentruffel	KW	<i>Elaphomyces muricatus</i>
Slijmige spijkerzwam	BE	<i>Gomphidius glutinosus</i>
Naaldhoutmeniezwammetje	*	<i>Nectria fuckeliana</i>
Echt hazelaar	BE	<i>Otidea leporina</i>
Gewoon varkensoor	KW	<i>Otidea onotica</i>
Goudgele hertenzwam	KW	<i>Pluteus leoninus</i>
Goudgele korrelwebzwam	*	<i>Sphaerostilbella aureonitens</i>
Muisgrijs rouwkorstje	*	<i>Tomentella cinerascens</i>



Kleinsporige gordijnzwam (*Cortinarius pearsonii*), Kleuvenveen, 8 september 2012. Foto E. Arnolds.

16 september. Lauwersmeer (Gr)

Inge Somhorst

Op deze excursie werd het noordelijk deel van de Lauwersmeer bezocht, aan weerszijden van de N361. In het Lauwersoogbos bekeken we enkele loof- en naaldhoutpercelen, die echter weinig interessante soorten opleverden. Vermeldenswaard is wel de vondst van Kor Raangs van een bijna vergane Ruigsteelboleet in een sparrenaanplant met een kastanjebruine hoed en bruine steelschubjes die in de groep rond *Leccinum vulpinum* lijkt te horen; een mycorrhizapartner van naaldbomen die nog niet uit Nederland bekend is. Dit jaar gaan we op zoek naar vers materiaal. Natuurlijk bezochten we ook de schrale natte graslanden, deels met Kruipwilg. Daar vonden we o.a. de Wilgenvezelkop (*Inocybe salicis*), de Bermfranjehoed (*Psathyrella panaeoloides*), die in onze contreien bepaald geen alledaagse soort is, de Puntmutswasplaat (*Hygrocybe acutoconica*) en het zeldzame Rietbreeksteeltje (*Conocybe utricystidiata*) dat pas sinds kort uit ons land bekend is. Onder veel elzen vonden we de Elzenkrulzoom (*Paxillus filamentosus*). De Gewone krulzoom (*P. involutus*) bleek veel minder algemeen. De randzone van het militair oefenterrein was bezaaid met vruchtlichamen van de Zwartwordende wasplaat (*Hygrocybe conica*) en de Bruine satijnzwam (*Entoloma sericeum*), hier en daar afgewisseld met Okergele stropharia (*Psilocybe coronilla*) en Loodgrijze bovist (*Bovista plumbea*). In het talud van een greppel omzoomd door wat wilg en els werden nog enige paddenstoelen gevonden waaronder de Wilgenvaalhoed (*Hebeloma pusillum*) en de Grijsbruine vezelkop (*Inocybe griseovelata*). In totaal werden 74 waarnemingen genoteerd.

Bijzondere vondsten (2 Rode Lijstsoorten):

Rietbreeksteeltje	*	<i>Conocybe utricystidiata</i>
Puntmutswasplaat	KW	<i>Hygrocybe acutoconica</i>
Grijsbruine vezelkop	GE	<i>Inocybe griseovelata</i>

24 september. Echten, Boswachterij Ruinen (Dr)

Bernhard de Vries .

Dit was de eerste excursie dit jaar van de PWD in het kader van de inventarisatie van oude sparrenbossen in Drenthe. Een beetje vroeg in het seizoen voor het verkrijgen van een goed mycologisch beeld van naaldbossen, maar je moet ergens beginnen. Boswachterij Ruinen heeft nogal wat sparrenpercelen want het is een van de boswachterijen waar houtproductie nog een hoofddoelstelling is van het beheer. Er kwamen plusminus tien deelnemers. We konden de door puin enigszins verrijkte berm bij de ingang van de Boswachterij niet overslaan. Dat resulteerde in soorten met een ruderaal tintje als Stinkende trechterzwam (*Clitocybe foetens*), Radijsvaalhoed (*Hebeloma crustuliniforme*), Gewoon elfenschermpje (*Mycena pura*) en Geelsnedemycena (*Mycena flavescens*). Verderop in het eerste bosvak met sparren werden we vrij snel geconfronteerd met de nodige kleine bruine gordijnzwammen, zoals de Pelargoniumgordijnzwam (*Cortinarius paleaceus*) en verwanten, maar gelukkig ook met opvallende soorten als de Fraaie gifgordijnzwam (*C. orellanoides*) en de Olijfplaatgordijnzwam (*C. scaurus*). Bovendien indicatoren voor de betere sparrenbossen met Scandinavische pretenties. Per geluk raapten we ook het Strooiselmosklokje (*Galerina cinctula*) op. 's Middags stond een bosvak op het programma dat grenst aan heide en stuifzand. Evenals alle andere vakken in de boswachterij is ook dit perceel in het verleden bemest en bekalkt. Toch onderscheidt dit vak zich door enkele opvallende soorten, zoals de Kleinsporige galgordijnzwam (*Cortinarius eburneus*), Porfieramaniet (*Amanita porphyria*) en Kamfergordijnzwam (*Cortinarius camphoratus*). Bij het verlaten van dit Echten Paradijs konden we nog een Roze spijkerzwam (*Gomphidius roseus*) noteren en bij het ven de Veenmosgrauwkop (*Tephrocybe palustris*) en het Kaal veenmosklokje (*Galerina tibiicystis*).

Bijzondere vondsten (4 Rode-lijstsoorten):

Kamfergordijnzwam	GE	<i>Cortinarius camphoratus</i>
Porfieramaniet	KW	<i>Amanita porphyria</i>
Kaal veenmosklokje	BE	<i>Galerina tibiicystis</i>
Veenmosgrauwkop	KW	<i>Tephrocybe palustris</i>

1 oktober. Roelagerbosch en Tempelbosch bij Ter Apel (Gr)

Kor Raangs

Ook Groningen heeft zijn sparrenbosjes, zij het veel minder dan Drenthe. Maar wat paddenstoelen betreft mogen ze er wezen. Doelen van deze excursie waren de sparrenaanplant in het Roelagerbosch en een driehoekig sparrenbosje in het Tempelbosch. Onderweg zijn ook de vondsten in andere gebiedjes genoteerd. De 15 deelnemers werden over twee groepen verdeeld. Eén groep is met schrijven dadelijk begonnen bij de verzamelplaats, waar in een schraal, vochtig talud met berk en wilg al acht soorten stonden, waaronder de zesde vondst in Groningen van de Holsteelvaalhoed (*Hebeloma vejense*). Deze vaalhoed is pas in 2005 beschreven in het Hebelomaboek van Vesterholt. Toch zou het in ons land een van de meest algemene soorten kunnen zijn uit het lastige complex rond de Radijsvaalhoed (*Hebeloma crustuliniforme*). Die zesde vondst zegt dus niet zoveel.

In een jong, aangeplant loofbos met o.a. hazelaar, eik, esdoorn, berk en beuk werden ruim dertig soorten gezien, waaronder de Purpersnedemycena (*Mycena pelianthina*), de naar fruitige snoepjes ruikende Citroengele satijnzwam (*Entoloma pleopodium*) en de Glanzende vezelkop (*Inocybe nitidiuscula*). Dat zijn allemaal indicatoren van voedselrijke, basische bodems en indicatief voor het vroegere landbouwgebruik op dit perceel. In een loofhoutsingel werd later nog de basenminnende Bleekgele vezelkop (*Inocybe ochroalba*) gevonden, in Groningen verder alleen bekend van het Lauwersmeer. De zeldzaamste vezelkop van de dag werd in de sparrenaanplant van het Tempelbosch gevonden, de Bruine zandvezelkop (*Inocybe subcarpta*), ook bekend van de sparrenbosjes bij Kolham. In dit tamelijk kleine, maar toch in twee kilometerhokken liggende bosje konden uiteindelijk 39 soorten worden genoteerd, waarvan er vier op de Rode lijst staan.

De andere groep liep al keuvelend door richting het Roelagerbosch. Vooral de fijnsparrenplantage noordelijk van de Tempelboschweg en het deel oostelijk van deze weg bleken interessant. De mycoflora vertoont overeenkomsten met de befaamde bosjes bij Kolham (zie verslag van 29 oktober) met onder andere Echt Hazenoer (*Otidea leporina*), Blauwvlekkende rouwridderzwam (*Lyophyllum gangraenosum*) en Groenwordende koraalzwam (*Ramaria abietina*). Opvallend waren de vele parasolzwammetjes, waaronder talrijk de Kleine poederparasol (*Cystolepiota seminuda*), Kastanjeparasolzwam (*Lepiota castanea*) en de zeldzame Panterparasolzwam (*Lepiota felina*). Hier werd ook de de vijfde vondst van Groningen gedaan van de Oranjebruine parasolzwam (*Lepiota boudieri*).

Evenals Kolham bleek dit sparrenbosje dit jaar een waar grauwkoppenparadijs. Eef, die na de middag terug is gegaan om de lastig te determineren grauwkoppen in alle rust beter te bekijken, mailt hierover later: 'Er blijken (minstens) drie soorten grauwkoppen voor te komen. Het meest algemeen (honderden) is er de Bruine grauwkop (*Tephrocybe confusa*), grijsbruin, met meelgeur en breed aangehechte lamellen; gemakkelijk met een trechterzwam (*Clitocybe*) te verwarren. Daarna *Lyophyllum conocephalum* (wel hygrofaan, maar nooit in *Tephrocybe* gecombineerd), met een opvallend kegelvormige, roomkleurige of bleek oker hoed, met meelgeur en smal aangehechte lamellen (tientallen). Tenslotte de Gebochelde grauwkop (*Tephrocybe inolens*), grijsbruin, zonder meelgeur, met smal aangehechte lamellen (één groep gezien)'. De Bruine en Gebochelde grauwkop worden door Funga Nordica expliciet genoemd van "needle-beds in rich coniferous forests" en zijn in ons land respectievelijk zeldzaam en uiterst zeldzaam. *Lyophyllum conocephalum*, nog zonder Nederlandse naam, is nieuw voor Nederland en internationaal uiterst zeldzaam.

Een groepje deelnemers heeft in de middag nog kilometerhok 270-546 bezocht, waarvan maar één soort bekend was. Er werden 55 soorten bij gevonden, een duidelijk signaal dat het hoogseizoen echt was begonnen.

Bijzondere soorten (13 Rode-lijstsoorten, o.a.):

Purperen champignon	KW	Agaricus porphyizon
Fijnschubbige trechterzwam	KW	Clitocybe squamulosa
Citroengele satijnzwam	KW	Entoloma pleopodium
Bleekgele vezelkop	KW	Inocybe ochroalba
Bruine zandvezelkop	BE	Inocybe subcarpta
	*	Lyophyllum conocephalum

Blauwvlekkende rouwridderzwam	BE	Lyophyllum gangraenosum
Adonismycena	KW	Mycena adonis
Purpersnedemycena	KW	Mycena pelianthina
Echt hazenoor	BE	Otidea leporina
Groenwordende koraalzwam	BE	Ramaria abietina
Bruine grauwkop	*	Tephrocybe confusa
Gebochelde grauwkop	*	Tephrocybe inolens



Lyophyllum conocephalum, Ter Apel, Roelagerbosch, 1 oktober 2012. Foto E. Arnolds

8 oktober. Ravenswoud, Compagnonsbossen (Fr)

Cees Koelewijn

Ze bestaan echt... perfecte dagen. Dit was zo'n dag: het weer zat mee, de opkomst was zo groot dat er drie groepen konden worden geformeerd en -het belangrijkste- er werd heel veel gevonden. Dat laatste werd 's avonds bevestigd door Eef die meldde: "De totaalscore voor mijn kilometerhok is op 213 soorten gekomen! Voor mij het op een na hoogste aantal in één hok op één dag ooit. De hoogste score ooit was in Willinks Weust bij Winterswijk in 2000, met meer dan 300 soorten".

Ook deze excursie van de PWD was bedoeld ter ondersteuning van de inventarisatie die door de paddenstoelenwerkgroep van het IVN-Roden op verzoek van de Vereniging Natuurmonumenten in de Compagnonsbossen werd uitgevoerd. Eef bofte dat zijn groep het potentieel beste hok (km 222-555) mocht inventariseren, waarin enkele jaren geleden nog een schelpenpad liep, dat nu helaas is afgedekt met een laag beton. De werking van schelpenkalk blijft echter lang merkbaar, wat werd bewezen door vondsten van onder andere de Witte kluifzwam (*Helvella crispa*), Fijnschubbige parasolzwam (*Lepiota echinacea*) en Purperbruine parasolzwam (*L. fuscovinacea*) in de berm van het fietspad. Wanneer je zoveel soorten scoort, zitten daar natuurlijk bijzondere zaken bij, zoals onder de tien soorten satijnzwammen. Daarbij waren bekende soorten, zoals de Dennensatijnzwam (*Entoloma cetratum*) en de Geribbelde satijnzwam (*E. undatum*), maar de Witte bossatijnzwam (*E. speculum*) is bepaald geen alledaagse verschijning. De grootste bijdrage aan de lijst werd geleverd door gordijnzwammen. Daar waren nogal wat soorten bij die in 1996 op de Rode Lijst stonden, maar tegenwoordig niet meer: Roodvezelgordijnzwam (*Cortinarius mirabilis*), Purpersteelgordijnzwam (*C. porphyropus*), Groene berkengordijnzwam (*C. raphanoides*) en de Olijfplaatgordijnzwam (*C. scaurus*), nog altijd een typisch 'Drentse' soort. En daarnaast waren er drie gordijnzwammen van de huidige Rode Lijst. Eén daarvan was de weinig bekende Okergrijze fraaisteelgordijnzwam (*C. decoloratus*). De meest bijzondere vondst was de Bedrieglijke gordijnzwam (*C. simulatus*), een vrij grote soort met een roodbruine hoed en opvallend roestbruin velum aan de basis van de bleekvioletste steel. Hij groeide op een schrale, mosrijke plek aan de voet van beuken langs de Lycklemavaart.

Zeer de moeite waard was ook het mosrijke, oude lariksbos nabij de uitkijktoren. Het stond er vol Holsteelboleten (*Boletinus cavipes*) en Appelrussula's (*Russula paludosa*). Zeker een reservaatstatus waardig!

Rob c.s. waren actief in het km-hok (222-554) ten zuiden van dat van Eef en op het eind van de middag prijken er heel wat mooie soorten op de lijst. Ook zij vonden de nodige gordijnzwammen en Rob was erg verguld met de vondst van de fraaie Donkerlila gordijnzwam (*C. malachius*) die tijdens de middagpauze uitvoerig werd bewonderd. Het perceel met Fijnspar waar hij stond, kreeg daardoor meteen een meerwaarde, want de belangrijkste vraag van Natuurmonumenten was: "Welke percelen (met naaldbomen) van het bos zijn vanwege de mycoflora zo belangrijk dat ze behouden dienen te blijven?". Dat kun je soms laten afhangen van één zeer zeldzame soort, bijvoorbeeld de Zwarte bekerzwam (*Pseudoplectania nigrella*) die recent in Het Drents-Friese Wold is gevonden. Maar hier scheelde het dat er sprake was van meerdere vondsten die er toe deden. Rob heeft hier al het nodige over geschreven, bijvoorbeeld dat diverse gordijnzwammen als indicatororganismen dienst kunnen doen. Die vondt zijn groep hier ook, bijvoorbeeld de Kamfergordijnzwam (*C. camphoratus*), de in Drenthe vrij algemene Fraaie gifgordijnzwam (*C. orellanoides*) en de zeldzamere Jodoformgordijnzwam (*C. obtusus*). Maar genoeg over gordijnzwammen. Opvallend was ook het voorkomen van Gewoon eekhoorntjesbrood (*Boletus edulis*) die weliswaar met Fijnspar mycorrhiza kan vormen, maar die je in Nederlandse sparrenbossen toch niet vaak tegenkomt. Eén soort moet zeker nog genoemd worden, want daarover meldde Rob dat het waarschijnlijk een nieuwe soort voor Nederland is, een vaalhoed met de wetenschappelijke naam *Hebeloma incarnatum* die ook al kenmerkend is voor mosrijke, boreale naaldbossen, net als de genoemde gordijnzwammen. Toen ik hiervan bij Natuurmonumenten gewag maakte, werden ze er behoorlijk opgewonden van, want nieuw in Nederland is altijd zeer speciaal nieuws.

In de berm van het schelpenfietspad langs de Eerste wijk stond natuurlijk ook het een en ander, onder meer een aantal vezelkoppen en op één plek veel exemplaren van de Gele ringboleet (*Suillus grevillei*), maar op het oog geen lariks in de buurt. Bijna moesten we tot de conclusie komen dat deze obligate lariksbegeleider in zeer zeldzame gevallen ook bij Fijnspar kan groeien, toen een doorzetter in het bos zelf toch een achterbakse lariks ontdekte. Raadsel opgelost.



Bedrieglijke gordijnzwam (*Cortinarius simulatus*), Ravenswoud, 8 oktober 2012. Foto E. Arnolds.

De groep waarin ik verkeerde was nog weer iets zuidelijker bezig (km 222-553). Het scheelde dat Bernhard er deel van uitmaakte, want hij is altijd goed voor een aardig lijstje op het gebied van korstjes. Wij bleven 's ochtends hangen in een tamelijk vochtig deel van de Compagnonsbossen met Fijnsparren waarover we het samen eens waren: Dit stukje bos verdient het om behouden te blijven. Afgezien van belangwekkende vondsten van plaatjeszwammen waren er vondsten van korsten en korstjes die niet onvermeld mogen blijven. Zo was er het Wratsporig zilvervlies (*Tylospora fibrillosa*) op strooisel, een soort die slechts enkele keren in Nederland is gevonden, vooral door Bernhard. Bijzonder was ook de Heksenboterkorrelwebzwam (*Nectriopsis violacea*). Deze ascomyceet is een biotrofe parasiet op slijmzwammen en kleurde de gewoonlijk gele Heksenboter (*Fuligo spec.*) op één plek opvallend violet. Verder was er nog een vondst van de uiterst zeldzame Smalsporige tandjeszwam (*Hyphodontia alutacea*). En ik moest goed in mijn oren knopen dat de zeer algemene Witte vlierkorstzwam (*Rogersella sambuci*) tegenwoordig ook een *Hyphodontia* is. Op de nieuwe Standaardlijst wordt de wetenschappelijke naam *Hyphodontia sambuci*. Dat wij daar tevens het zeldzame Groot gaffeltandmos (*Dicranum majus*) vonden gaf extra glans aan onze inspanningen, want ook met deze informatie was Martin Snip van Natuurmonumenten zeer content.

Bijzondere soorten (30 Rode-lijstsoorten) o.a.:

Fraaie knotszwam	KW	Clavulinopsis laeticolor
Spitse gordijnzwam	BE	Cortinarius acutus
Kamfergordijnzwam	GE	Cortinarius camphoratus
Oker grijze fraaisteelgordijnzwam	BE	Cortinarius decoloratus
Donkerlila gordijnzwam	GE	Cortinarius malachius
Pagemantel	KW	Cortinarius semisanquineus
Bedrieglijke gordijnzwam	BE	Cortinarius simulatus
Korrelige hertentruffel	KW	Elaphomyces granulatus
Stekelige hertentruffel	KW	Elaphomyces muricatus
Witte bossatijnzwam	BE	Entoloma speculum
Zilversteelsatijnzwam	KW	Entoloma turbidum
Glanzende vezelkop	KW	Inocybe nitidiuscula
Purperbruine vezelkop	BE	Inocybe leptophylla
Baardige melkzwam	KW	Lactarius torminosus
Roodgrijze melkzwam	KW	Lactarius vietus
Kleine bloedsteelmycena	GE	Mycena sanguinolenta
Zwartvoetkrulzoom	KW	Paxillus atramentosus
Goudvinkzwam	KW	Pholiota astragalina
Bezemkoraaltje	BE	Ramariopsis tenuiramosa
Appelrussula	KW	Russula paludosa
Bruine ringboleet	GE	Suillus luteus
Bittere boleet	KW	Tylopilus felleus
Wratsporig zilvervlies	GE	Tylospora fibrillosa

Zondag 14 oktober. Warffum (Gr)

Kor Raangs & Eef Arnolds

Zo'n 16 paddenstoelenliefhebbers waren deze zondag afgereisd naar de parkeerplaats in buurtschap Breede op het Hogeland van Groningen. De grootste groep heeft onder leiding van Eef het terrein achter de parkeerplaats verkend rond de oude borg Breedenburg, omgeven door een prachtige oude, grazige lindelaan. Verder een idyllisch kerkje weggestopt tussen geboomte, lanen met imposante abelen en een landelijk gelegen camping. Stonden er na de laatste uitgebreide inventarisatie van oktober 1996 47 soorten op de totaallijst; nu, 16 jaar later, werden er 81 soorten gevonden. Het grootste deel van deze soorten was nieuw voor dit gebied, waardoor de totaallijst op 110 is gebracht. Opmerkelijk voor een terrein op zeekei: de helft van de nu genoteerde soorten zijn mycorrhizavormers, een uitzonderlijk hoog aandeel in het geheel. Er zijn in totaal tien vezelkoppen, acht melkzwammen, zeven gordijnzwammen en vijf russula's genoteerd. Dat was vooral te danken aan de kortgrazige bermen met abelen. Daar was de mycoflora optimaal ontwikkeld met grote aantallen vruchtlichamen van allerlei fraaie populierenbegeleiders, waaronder natuurlijk de bekende,

stoere Populiermelkzwam (*Lactarius controversus*) met hoeden van soepbordformaat en de wat minder fors uitgevallen Harde populierboleet (*Leccinum duriusculum*) die onder abelen op de Groningse klei niet zeldzaam is. De hier ook aangetroffen Rosse populierboleet (*L. rufum*) is regionaal een stuk schaarser. Er stonden honderden exemplaren van de Geraniumrussula (*Russula pelargonica*) en van de Gegordelde gordijnzwam (*Cortinarius trivialis*) in topvorm, met hoeden druipend van het slijm. Fijnproevers konden hun hart ophalen aan de vele vezelkoppen, waarvan de Grijsplaatvezelkop (*Inocybe langei*) wel de meest bijzondere was. Maar ook aan de Vergelende netspoorrussula (*Russula elegans*) die in de Rode Lijst nog als uiterst zeldzaam en bedreigd te boek staat doch inmiddels van diverse plekken in Groningen bekend is, steeds bij populieren.

De allee met linden rond de slotgracht leverde een ander tableau vivant, met onder andere de Wortelende gordijnzwam (*Cortinarius rigens*), Rode kleibosmelkzwam (*Lactarius ichoratus*) en op afgevalen takken de Lindeschorszwam (*Peniophora rufomarginata*), een van de weinige houtzwammen die tot linde beperkt is. Van twee vondsten, beide nieuw voor Groningen, is materiaal in het herbarium bewaard. Allereerst van de Bleke bossatijnzwam (*Entoloma pseudoexcentricum*) een in heel Nederland zeer zeldzame (of niet herkende?) soort. En van de Streepsteelveldridderzwam (*Melanoleuca grammopodia*) die is gevonden in de grazige, beschaduwde berm van het fietspad richting het Warffumberbos.

Een kleine groep heeft met Kor 's ochtends een kleibosje aan de noordwestkant van Warffum en enkele kerkhofjes bezocht. Dit tochtje heeft bij een elzensingel één Rode-lijstsoort opgeleverd, de Fijnschubbige elzenzompzwam (*Alnicola subconspersa*), en bij het kleibosje drie, waaronder in het gras de Weidechampignon (*Agaricus campestris*) en de Paarsteelschijnridderzwam (*Lepista saeva*). Landelijk gezien is deze soort vrij zeldzaam, maar in kleigebieden zoals Noord-Groningen is het een vrij algemene paddenstoel, die vaak nog laat in de herfst te vinden is. Aan het eind van de grasstrook kwamen we bij een nat elzenbosje met een ondergroei van brandnetels. Niet een plek die uitnodigde tot onderzoek maar omdat er van dit kilometerhok nog geen vondsten bekend waren, werd het als een uitdaging gezien om hier toch soorten te vinden. Het levert behalve wat algemene soorten toch een bijzondere vondst op, de Elzenvezelkop (*Inocybe alnea*). Met zo'n tien vindplaatsen in Nederland, voornamelijk in jonge loofbossen op klei, is dit een erg zeldzame soort.

In de middag werd met de hele groep het Warffumer bos bekeken tot het hinderlijk begon te regenen. De bomen in dit kleibos zijn wat ouder en hoger dan die van het bosje ten noordwesten van Warffum en er ligt veel dood hout. Het aantal paddenstoelen viel hier wat tegen in verhouding tot de weelde rond Breedenburg. Een altijd weer fraai paddenstoeltje was hier de Adonismycena (*Mycena adonis*) die overigens al bekend was van dit bos. Het is merkwaardig dat deze soort zowel groeit op hout in bossen op vette, basische klei als tussen Pijpenstrootje op natte, zure veengrond. Zou het wel om één soort gaan? Typisch voor jonge bossen op klei zijn diverse breeksteeltjes, waarvan het Bundelbreeksteeltje (*Conocybe striaepes*) de aardigste vondst was. Die is in Groningen inmiddels bekend uit zeven kilometerhokken. Nieuw voor Groningen was de Knolloze Boschampignon, die als bedreigd op de Rode Lijst staat. Hij is voornamelijk door de grotere sporen te onderscheiden van de algemene Schubbige boschampignon (*Agaricus sylvaticus*).

Bijzondere vondsten (17 Rode-lijstsoorten) o.a.

Knolloze Boschampignon	BE	<i>Agaricus langei</i>
Gele knotszwam	GE	<i>Clavulinopsis helveola</i>
Bundelbreeksteeltje	KW	<i>Conocybe striaepes</i>
Kleine pelargoniumgordijnzwam	GE	<i>Cortinarius diasemospermus</i>
Bleke bossatijnzwam	*	<i>Entoloma pseudoexcentricum</i>
Elzenvezelkop	GE	<i>Inocybe alnea</i>
Sterspoorvezelkop	KW	<i>Inocybe asterospora</i>
Grijsplaatvezelkop	KW	<i>Inocybe langei</i>
Rosse populierboleet	KW	<i>Leccinum rufum</i>
Streepsteelveldridderzwam	KW	<i>Melanoleuca grammopodia</i>
Donsvoetbundelzwam	KW	<i>Pholiota oedipus</i>
Vergelende netspoorrussula	BE	<i>Russula elegans</i>
Geraniumrussula	KW	<i>Russula pelargonica</i>



Streepsteelveldridderzwam (*Melanoleuca grammopodia*), De Breede, 14 okt. 2012. Foto E. Arnolds.

22 oktober. Gieten, Gietenerveld (Dr)

Eef Arnolds

Deze excursie stond in het teken van onze speurtocht naar waardevolle sparrenopstanden in Drenthe. Tijdens de wandeling werden de soorten in andere delen van het bos echter net zo goed genoteerd. De excursie werd ook bijgewoond door een aantal deelnemers aan de werkweek van de Nederlandse Mycologische Vereniging die dit jaar Midlaren werd gehouden. Samen met het fraaie weer zorgde dit voor een hoge opkomst van 25 man en vrouw op de parkeerplaats in de noordelijke punt van de uitgestrekte Boswachterij Gieten. Mijn groep trok in de ochtend oostwaarts, richting de Gletsjerkuil (km hok 245-556). In het bos hing een prachtige herfstseer. Door de boomkruinen vielen bundels zonnestralen, gezeefd door de ochtendnevels. De grote hoeveelheid kleurige paddenstoelen droeg ook bij aan een feestelijk najaarsgevoel. Het was nog steeds hoogseizoen. De Gletsjerkuil bleek een ronde depressie begroeid met heide, omsloten door het bos. Ideaal voor een thermoskoffiepauze. In de heide stond het Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata*) knalrood te wezen; tussen veenmossen in het centrum van de kuil groeiden de Bleke veenmoszwavelkop (*Psilocybe elongata*) en Veenmycena (*Mycena megalospora*), zoals het hoort. Pas tegen het einde van de ochtendronde ontdekten we een mosrijk stukje sparrenbos met bomen van een jaar of dertig. Hier stonden een paar soorten van de betere sparrenbossen, zoals de Zwarte truffelknotszwam (*Cordyceps ophioglossoides*) op Korrelige hertentruffel (*Elaphomyces granulatus*), Olijfplaatgordijnzwam (*Cortinarius scaurus*), Zilversteelzwavelkop (*Psilocybe marginata*) en Ongesteelde krulzoom (*Paxillus panuoides*). We telden in dit kilometerhok uiteindelijk 133 soorten, een mooie score, maar geen echte zeldzaamheden.

De groep onder leiding van Rob vertrok in westelijke richting en kwam na wat gemengd bos een groot, veelbelovend sparrenbos tegen met een bosbreed, laagpolig mostapijt. Het aantal kenmerkende sparrensoorten viel hier wat tegen. Wel groeide er op stronken vrij veel Zwartvoetkrulzoom (*Paxillus atrotomentosus*). Een ander perceel, waar de meeste deelnemers hard aan voorbij liepen omdat ze inmiddels wel voldoende

sparrenbossen gezien hadden, was interessanter. Behalve de Kamfergordijnzwam (*Cortinarius camphoratus*) stonden ook hier groepen Zwarte truffelknotszwam met Korrelige hertentruffel als gastheer. Op een sparrenstronk groeide de Zwetende kaaszwam (*Oligoporus guttatus*), een nieuwkomer in Nederland die zich duidelijk uitbreidt maar nog wel zeldzaam is.

In de middag bezocht een uitgedunde groep de bossen aan de noordkant van de zandwinplas. Vlakbij de plas groeiden vooral soorten van voedselrijke, gestoorde bodems, zoals de Stinkende trechterzwam (*Clitocybe foetens*), Groezelige satijnzwam (*Entoloma sordidulum*) en als bijzonderheid de Vleeskleurige zalmplaat (*Rhodocybe gemina*). Wat noordelijker kwamen we in een oud, mosrijk sparrenbos terecht dat naar het westen toe steeds schraler werd. Daar was het smullen met soorten als Zwartvoetkrulzoom, Groene glibberzwam (*Leotia lubrica*), Olijfplaatgordijnzwam, Kleine knolvezelkop (*Inocybe assimilata*) en een mooie populatie van de Kaarslichtgordijnzwam (*Cortinarius tortuosus*), een zeldzame 'kensoort' van waardevolle sparrenbossen. Ook het talrijke optreden van de Kruidige melkzwam (*Lactarius camphoratus*) is het vermelden waard. Weliswaar is deze paddenstoel gewoon in Scandinavische sparrenbossen, maar in Nederland groeit hij voornamelijk in schrale wegbermen en bosranden bij eiken.

Bijzondere vondsten (8 Rode-lijstsoorten):

Kamfergordijnzwam	GE	<i>Cortinarius camphoratus</i>
Kaarslichtgordijnzwam	*	<i>Cortinarius tortuosus</i>
Korrelige hertentruffel	KW	<i>Elaphomyces granulatus</i>
Dennensatijnzwam	GE	<i>Entoloma cetratum</i>
Zilversteelsatijnzwam	KW	<i>Entoloma turbidum</i>
Oranje mosklokje	KW	<i>Galerina calyptrata</i>
<i>Mycena megaspora</i>	KW	<i>Veenmycena</i>
Zwartvoetkrulzoom	KW	<i>Paxillus atrotomentosus</i>
Zilversteelzwavelkop	KW	<i>Psilocybe marginata</i>

29 oktober. Sparrenbosjes bij Kolham en Zuidbroek

Inge Somhorst

Hoewel het gevroren had en het weerbericht niet veel goeds voorspelde, verzamelden zich toch negen deelnemers op de parkeerplaats aan de Uiterdijken in Kolham voor een bezoek aan de beroemdste jonge sparreanaantplant van Nederland; onder mycologen althans. Inderdaad was het waterkoud, regende het pijpenstelen en stond er een snijdende noordenwind, maar dat mocht de pret niet drukken. We bezochten eerst een aangrenzend piepklein heideveldje langs het voormalige spoorlijntje, waar we zowaar de Heideknotszwam (*Clavaria argillacea*) konden noteren. In het sparrenbos waren veel vruchtlichamen over hun hoogtepunt heen, maar het was toch nog een sprookjesachtig geheel met vooral heel veel paddenstoelen. De takken in het dichte, donkere bos waren behangen met mosslierten waarop mycena's groeiden tot meters boven de grond. Meer iets voor een oerwoud dan voor een Gronings bosje. Bijzonderheden waren onder andere de Gordijnparasolzwam (*Lepiota cortinarius*), die hier dit jaar voor het eerst is waargenomen. Op het naaldenstrooisel groeiden grote groepen grauwkoppen, die in het veld moeilijk te herkennen zijn. Er stonden zeker vijf soorten, waarvan er vier dankzij de deelname van Eef Arnolds gedetermineerd konden worden: de grijsbruin gekleurde Stijve grauwkop (*Tephrocybe baeosperma*), Vloksteelgrauwkop (*T. boudieri*) en Gebochelde grauwkop (*T. inolens*), en de bijna witte *Tephrocybe conocephalum*, die het nog zonder Nederlandse naam moet stellen. Na de vondst bij Ter Apel op 1 oktober van dit jaar is dit de tweede vondst in Nederland. De Vloksteelgrauwkop staat overigens nog op de lijst met een vraagtekentje omdat de steel van het materiaal uit Kolham nauwelijks vlokkelig is. Microscopisch klopt het echter wel.

Andere bijzonderheden uit het bos, die ook nu weer gevonden werden, zijn de Amandelslijmkop (*Hygrophorus agathosmus*), het Echt hazenoor (*Otidea leporina*) en de Blauwvlekkende rouwridderzwam (*Lyophyllum gangraenosum*). Deelname van Bernhard de Vries leverde een flink aantal korstjes op, waaronder heel veel vruchtlichamen van het Spatelharig elfendoekje (*Lagarobasidium detriticum*) dat als zeer zeldzaam in het Overzicht staat. Kan het mooier in dit sprookjesbos? Daarnaast ook het Bruin rouwvliesje

(*Pseudotomentella tristis*), het Spoelsporig trosvlies (*Uthatabasidium fuisporum*) en het pas onlangs in Nederland vastgestelde Wit franjevlies (*Piloderma byssinum*).

Enkele populieren langs het zandgat op de weg terug naar de auto's leverden nog de Gegordelde gordijnzwam (*Cortinarius trivialis*) en de Rosse populierboleet (*Leccinum rufum*) op. In totaal werden in Kolham 97 soorten waargenomen.



Gebochelde grauwkop (*Tephrocycbe inolens*), Kolham, 29 oktober 2012. Foto E. Arnolds.

Enkele diehards togen 's middags naar de sparrenaanplant aan het Winschoterdiep in Zuidbroek, waar fijnsparren ingeplant zijn op iets hoger gelegen delen van een slibdepot. Hier werden 48 soorten genoteerd. Deze aanplant is iets jonger dan die bij Kolham, en leverde een grote hoeveelheid gordijnzwammen op. Naast de hier al bekende, zeer zeldzame Vlamsteelgordijnzwam (*Cortinarius miniatopus*) vonden we drie bijzondere collecties die gedetermineerd zijn als Kleinsporige gordelsteelgordijnzwam (*Cortinarius depressus*), *Cortinarius microspermus* en *Cortinarius privignatus*. De laatste twee zijn nog niet eerder uit Nederland gemeld. De sparrenbosjes in Groningen blijven verbazen!

Bijzondere vondsten (24 Rode-lijstsoorten):

Kolham:

Heideknotszwam
Holsteelkluifzwam
Amandelslijmkop
Gordijnparasolzwam
Blauwvlekkende rouwridderzwam

KW
KW
EB
BE
BE
*

Wit franjevlies
Bruin rouwvliesje
Stijve grauwkop
Vloksteelgrauwkop
Gebochelde grauwkop

*
*
GE
BE
*

Zuidbroek:

Grote fraaisteelgordijnzwam

BE

Clavaria argillacea
Helvella elastica
Hygrophorus agathosmus
Lepiota cortinarius
Lyophyllum gangraenosum
Lyophyllum conocephalum
Piloderma byssinum
Pseudotomentella tristis
Tephrocycbe baeosperma
Tephrocycbe boudieri
Tephrocycbe inolens

Cortinarius caninus

Kleinsporige gordelsteelgordijnzwam	*	Cortinarius depressus
	*	Cortinarius microspermus
Vlamsteelgordijnzwam	*	Cortinarius miniatopus
	*	Cortinarius privignatus
Bleke bossatijnzwam	*	Entoloma pseudoexcentricum
Groenwordende koraalzwam	BE	Ramaria abietina

5 november. Boswachterij Veenhuizen (Dr)

Rob Chrispijn

In het verleden hebben de bossen van Veenhuizen bijzondere paddenstoelen opgeleverd. Fijnsparrenbossen zijn er goed ontwikkeld, een reden om in het kader van het sparrenbosproject dit gebied nog eens onder de loep te nemen. Die ochtend ging een excursie naar een perceel met Fijnspar waar een jaar eerder de zeldzame Bloedrode russula (*Russula sanguinaria*) was aangetroffen, een dennenbegeleider die soms ook bij Fijnspar wil groeien. Nu viel de oogst een beetje tegen, al werd in een nabijgelegen gemengd bos nog wel de Kaarslichtgordijnzwam (*Cortinarius tortuosus*) ontdekt. Deze soort is pas recent uit Nederland bekend.

De andere groep, onder leiding van Eef, ging wat oostelijker naar km-hok 224-558. Hier ligt het langzamerhand fameuze vak 32, een oud en majestueus, mosrijk fijnsparrenbos met opslag van jonge sparren en greppels waar veenmos in groeit. In september was hier naast veel andere sparrenbegeleiders al de zeer zeldzame Paarsplaatgordijnzwam (*Cortinarius ionophyllus*) gevonden. Ook nu was het er goed toeven met vondsten van vooral gordijnzwammen, zoals grote aantallen van de welbekende Pagemantel (*C. semisanguineus*) en de al eerder genoemde Kaarslichtgordijnzwam. Daar kwamen deze excursie enkele onopvallende en zeer weinig gemelde soorten bij, zoals de Bleeksteelgordijnzwam (*C. fasciatus*) en de Franjeplaatgordijnzwam (*C. junghuhnii*). Ook de Paarsplaatgordijnzwam was weer van de partij. Met deze en andere bijzonderheden bleek dit perceel van alle in 2012 bezochte sparrenbossen in Drenthe het rijkst te zijn aan typische sparrensoorten.

In schril contrast met deze rijkdom was het ten noorden van Veenhuizen gelegen vak 88 in kilometerhok 222-563. Daar waren we al eens eerder hard aan voorbij gefietst. Die middag bezochten we dit deels verbraamde lariks-sparrenbos toch uitgebreid met twaalf deelnemers als experiment om te weten of het echt zo soortenarm zou zijn als van een afstand leek. Dat bleek het geval te zijn. In een van de weinige mossige stukjes vonden we een klein aantal exemplaren van de inmiddels algemene Sparrenstinktaailing (*Micromphale perforans*). Dat was de enige karakteristieke sparrenbossoort (en ex-Rodelijst-soort) die we hier aantroffen. Verder stonden tussen de stekelvarens en het vele gras uitsluitend triviale soorten.

Bijzondere vondsten (8 Rode-lijstsoorten):

Bleeksteelgordijnzwam	*	Cortinarius fasciatus
Paarsplaatgordijnzwam	*	Cortinarius ionophyllus
Franjeplaatgordijnzwam	*	Cortinarius junghuhnii
Jodoformgordijnzwam	KW	Cortinarius obtusus
Pagemantel	KW	Cortinarius semisanguineus
Kaarslichtgordijnzwam	*	Cortinarius tortuosus
Korrelige hertentruffel	KW	Elaphomyces granulatus
Wolsteelsatijnzwam	GE	Entoloma lanuginosipes
Zilversteelsatijnzwam	KW	Entoloma turbidum
Gele stekelzwam	KW	Hydnum repandum
Valse wolvezelkop	KW	Inocybe longicystis
Gewone wolvezelkop	KW	Inocybe ovaticystis

Maandag 12 november. Middelstum, Kantens (Gr)

Kor Raangs

Dadelijk bij de verzamelplaats, de parkeerplaats tussen de Borg Ewsum en het Middelstumerbos, werden al twee leuke soorten gevonden. De zeer zeldzame Okerbruine franjehoed (*Psathyrella bifrons*) was nieuw voor Groningen en staat als Bedreigd op de Rode

Lijst. Het Moerasbreeksteeltje (*Conocybe subpubescens*) is een vrij zeldzame soort van elzenbroekbossen en wilgenstruwelen, maar hij wordt ook wel gemeld van wegbermen en parken. Daarna werd het westelijke deel van het Middelstumberbos bekeken, een stukje met vooral essen en elzen en veel kris kras door elkaar liggend dood hout. De gewone wandelaar zal hier niet naar binnen willen gaan, maar wij vonden hier ruim 25 soorten, waaronder fotogenieke exemplaren van de Geveerde raspzwam (*Steccherinum fimbriatum*), een vrij zeldzame korstzwam op loofhouttakken in vochtige voedselrijke bossen. Om in het oostelijke deel van het bos te komen (en in een ander hok) kruisten we een lindelaan waar we vier mycorrhizapaddenstoelen vonden. Daaronder de Witte vaalhoed (*Hebeloma fragilipes*), een soort die volgende het landelijke paddenstoelenbestand zeer zeldzaam zou zijn, maar er wordt te weinig kritisch naar vaalhoeden gekeken om daar zeker van te zijn. In het gevarieerdere oostelijk deel met ook eiken in de boomlaag zijn bijna 50 soorten genoteerd, waaronder negen mycorrhiza-soorten, onder andere de vrij zeldzame Gestreepte zompzwam (*Alnicola striatula*) bij Zwarte els, de Bruine Kleibosgordijnzwam (*Cortinarius nemorensis*) en de Kleine pelargoniumgordijnzwam (*C. diasemospermus*). Vermeldenswaard zijn ook de vondsten van de Veranderlijke aderszwam (*Phlebia livida*) en het geslachtelijke stadium (teleomorf) van de Hangende zwameter (*Hypomyces rosellus*).

Voor het borgterrein Ewsum en met name voor de lindelaan waren de verwachtingen hoog gespannen maar er werden in totaal slechts elf soorten gevonden. Op het borgterrein groeide aan de voet van een Paardenkastanje de Dadelfranjehoed (*Psathyrella spadicea*), een zeer forse franjehoed die kenmerkend is voor de basis van levende, oude loofbomen. Bij een linde stond de Verblekende franjehoed (*P. cernua*), de derde vondst in Groningen.

Enkele enthousiastelingen togen hierna nog naar Kantens, waar we door een kleibosje met veel eiken liepen en op de terugweg over een sportterrein. Veertig, vooral algemene soorten konden er worden genoteerd, waarvan slechts drie mycorrhizavormers. Inge heeft kennelijk oog voor het Rozeblauwig waskorstje (*Exidiopsis effusa*) want ze vond dit, volgens de Verspreidingsatlas zeldzame trilzwammetje al voor de zesde keer in vier jaar in Groningen.

Bijzondere vondsten (6 Rode-lijstsoorten):

Kleine pelargoniumgordijnzwam	GE	<i>Cortinarius diasemospermus</i>
Roze peutermycena	KW	<i>Mycena smithiana</i>
Okerbruine franjehoed	BE	<i>Psathyrella bifrons</i>
Verblekende franjehoed	BE	<i>Psathyrella cernua</i>
Dadelfranjehoed	KW	<i>Psathyrella spadicea</i>
Wit poedersteelknotsje	GE	<i>Typhula setipes</i>
Rozeblauwig waskorstje	*	<i>Exidiopsis effusa</i>

18 november. Boswachterij Grolloo, omgeving Grolloërveen

Roeland Enzlin

De parkeerplaats waar we hadden afgesproken was niet voor iedereen even goed te vinden. Sommigen dachten dat er vanuit het zuiden een weg dwars door het bos en veen liep en moesten noodgedwongen een heel stuk omrijden. Er is namelijk alleen een voetpad met in het verlengde een lange loopbrug door het Grolloërveen. We begonnen dus iets later aan deze sparrenbosexcursie dan gepland.

Op het programma stond onder andere bosvak 100 waar in voorgaande jaren al mycologische gegevens verzameld waren. Dit heeft geresulteerd in een kort verslag om het grote belang van dit vak voor typische sparrenbegeleiders aan Staatsbosbeheer duidelijk te maken en rigoureuze dunning te voorkomen. Het verdient volgens ons zeker de status van sparrenbosreservaat. Voorlopig is het gered, maar de toekomst op langere termijn is nog onzeker. Van de drie percelen die we hebben bezocht was dit bosvak het rijkst aan paddenstoelen en aan typische fijnsparbegeleiders, hoewel de mycoflora zo laat in het jaar al lang niet meer optimaal ontwikkeld was. Te noemen zijn o.a. de Kamfergordijnzwam (*Cortinarius camphoratus*), Olijfplaatgordijnzwam (*C. scaurus*), Leerkaalkopje (*Psilocybe horizontalis*) en Naaldbosmosklokje (*Galerina sideroides*). Bij de nadeterminaties vond Inge Somhorst nog het zeer zeldzame Wratsporige zilervlies (*Tylospora fibrillosa*). Deze dunne korst heeft opvallend gevormde, wrattige sporen met drie lobben. Het mooiste deel van

bosvak 100 ligt in het centrum: mossig, beschut, vochtig en meest schraal. In de randzone vind je “vervuiling” door jonge loofbomen als Berk en Zomereik. Storingsoorten als de Krulzoom (*Paxillus involutus*), Geelwitte russula (*Russula ochroleuca*) en de Paarse schijnridderzwam (*Lepista nuda*) worden hier veelvuldig gevonden. Hoe meer er in sparrenbos gerommeld wordt, bijvoorbeeld dunning met behulp van machines, des te meer verstoring er optreedt en des te groter de kans op verloofbossing. Iets dat Staatsbosbeheer hoog in het vaandel heeft staan, maar wat we in dit bosvak moeten proberen te voorkomen.

De twee andere percelen (vak 75 en 76) waren een stuk kleiner en beduidend minder van kwaliteit. De meest kritische sparrenbegeleiders vind je er niet, maar wel algemene naaldbosbegeleiders en de hierboven genoemde storingsoorten. Opvallend was dat in beide percelen de Kurkstrookzwam (*Antrodia serialis*) werd gevonden. Deze naaldboutbewoner wordt in Drenthe regelmatig op spar aangetroffen en, voor zover ik kon nagaan, altijd in de meer verstoorde of met loofboom gemengde sparrenbossen. Of hier een oorzakelijk verband tussen zit, is mij niet bekend.

Bijzondere soorten (9 Rode-lijstsoorten):

Kurkstrookzwam	KW	<i>Antrodia serialis</i>
Kamfergordijnzwam	GE	<i>Cortinarius camphoratus</i>
Stekelige hertentruffel	KW	<i>Elaphomyces muricatus</i>
Dennensatijnzwam	GE	<i>Entoloma cetratum</i>
Zilversteelsatijnzwam	KW	<i>Entoloma turbidum</i>
Valse wolvezelkop	KW	<i>Inocybe stellatospora</i>
Kleine bloedsteelmycena	KW	<i>Mycena sanguinolenta</i>
Zilversteelzwavelkop	KW	<i>Psilocybe marginata</i>
Wratsporig zilvertvies	GE	<i>Tylospora fibrillosa</i>



Kurkstrookzwam (*Antrodia serialis*), Grolloo, 18 november 2012. Foto E. Arnolds.

25 november. Adriaan Trip bos bij Sappemeer (Gr)

Inge Somhorst

Ok, het was erg laat in het seizoen en er was niet al te mooi weer voorspeld, maar een opkomst van slechts drie personen bleek totaal onterecht. Slechts één maal hoefde even het pluutje tevoorschijn gehaald te worden. Bovendien is het Tripbos met aangrenzend natuurontwikkelingsgebied ten zuidoosten van Sappemeer onder mycologen inmiddels een gerenommeerd terrein geworden. De bossen in de streek leverden al enkele weken steeds minder op, zodat besloten was vooral de open terreinen te bezoeken en het naaldbos te laten zijn voor wat het was. Bovendien was het deels rigoureuus gedund. Aan de oostkant van het gebied liggen enkele hoger gelegen, zeer schrale terreinen waarvan vrij recent de bouwvoor is verwijderd. Een perceel was in de zomer van 2011 volledig begroeid met pionierplanten van schrale droge zandgrond als Dwergviltkruid en Zandblauwtje. Inmiddels zijn er enkele mini berkjes en -wilgjes tussen het mos verschenen. Het was een feest om te zien: tussen het kleurrijke lage mos groeiden honderden vruchtlichamen van het Blauwgroen trechtertje (*Omphalina chlorocyanea*). Twintig jaar geleden was dat nog een grote zeldzaamheid, maar tegenwoordig is het een karakteristiek paddenstoeltje van natuurontwikkelingsgebieden.

Op het tweede veldje, dat nog recenter is afgegraven, groeiden op kleine oneffenheden in de bodem overal groepjes witte schelpjes, soms op de kale grond, soms aan een mosstengel gehecht. Het bleek te gaan om de Gewone schelpjesmolenaar (*Clitopilus hobsonii*) die meestal op hout groeit. Het centraal gelegen begrazingsgebied leverde vandaag niet zoveel soorten op, maar wel werd daar het Bezemkoraaltje (*Ramariopsis tenuiramosa*) gevonden een indicatorsoort voor schrale wasplatengraslanden. Tussen de nog steeds in groten getale aanwezige Okergele korrelhoeden stond een groepje geheel witte exemplaren: *Cystoderma amianthinum* forma *album*. Een mooie, schrale wilgenberm leverde nog een grote groep russula's op: de echte zwartrode vorm van de Zwartrode russula (*Russula olivaceoviolascens*). Zoals de wetenschappelijke naam suggereert kan de hoed van deze soort ook flets groenig en violet getint zijn. Tot slot werd nog een bezoek gebracht aan de zandheuvel, waarschijnlijk de laatste keer, want helaas wordt het zand verkocht aan de NAM. Hier stond onder wilg de Moerasvaalhoed (*Hebeloma helodes*). Tussen het mos op de helling vonden we onder andere twee trechtertjes, het Roodbruin trechtertje (*Omphalina pyxidata*) en het Sombere trechtertje (*O. obscurata*). Die zijn vaak laat in het jaar nog van de partij. Onderaan de heuvel, aan de rand van de plas, vonden we het Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata*) en een aardtong. Thuis bleek het te gaan om de Kortsporige aardtong (*Geoglossum elongatum*), die pas onlangs in Nederland is vastgesteld maar eerder over het hoofd is gezien. In de duinen van Noord-Holland blijkt het de meest algemene aardtong te zijn.

Bijzondere vondsten (1 Rode-lijstsoort):

Kortsporige aardtong

*

Geoglossum elongatum

Bezemkoraaltje

BE

Ramariopsis tenuiramosa

SPARRENPARTNERS

Rob Chrispijn

De oproep die vorig jaar in Nieuwsbrief nummer 13 stond, heeft er voor gezorgd dat er dit jaar door leden van de PWD op uitgebreide schaal naar fijnsparrenbossen is gekeken. Zoals bekend verliezen door de sterke dunningen van de laatste jaren veel sparrenpercelen hun specifieke karakter van een donker, vochtig, mosrijk bos en daarmee hun waarde voor kritische paddenstoelen. In overleg met Staatsbosbeheer als belangrijkste eigenaar en beheerder van sparrenbossen in Drenthe is besloten dat de PWD gerichte inventarisaties uitvoert om te bepalen welke fijnsparrenbossen waardevol voor paddenstoelen zijn. Tijdens het veldwerk werd een eerder ervaringsfeit bevestigd: het ene sparrenbos is het andere niet en lang niet alle sparrenbossen zijn voor paddenstoelen de moeite waard.

Atlasperiode

In de loop van de paddenstoelenkartering werd door de PWD ontdekt dat sommige percelen Fijnspar bijzondere soorten herbergden. Zo werd de uitgestorven gewaande Kamfergordijnzwam (*Cortinarius camphoratus*) terug gevonden en kwamen we er achter dat fijnsparrenbossen inmiddels volwassen genoeg waren voor bijzondere soorten als de Forse melkzwam (*Lactarius trivialis*) en de Donkerlila gordijnzwam (*Cortinarius malachius*). Tijdens deze bezoeken viel het ons ook op dat de verschillen tussen de sparrenpercelen onderling aanzienlijk waren, tenminste te oordelen aan de mycoflora. Al snel werd duidelijk dat sparrenpercelen met veel Brede stekelvaren voor paddenstoelen oninteressant waren en mosrijke bossen het meest veelbelovend. Maar ook in bemoste bossen groeiden in het ene vak drie zeldzame gordijnzwammen, in een ander vooral Korrelige hertentruffel (*Elaphomyces granulosus*) en Zwarte truffelknotszwam (*Cordyceps ophioglossoides*), en in weer andere stukken stonden nauwelijks mycorrhizapaddenstoelen. Het was moeilijk om daar een patroon in te ontdekken dat de verschillen kon verklaren. Op grond van onze waarnemingen kregen we het vermoeden dat de bemestingsgeschiedenis bepalend zou kunnen zijn voor de huidige mycologische waarde van sparrenbossen. Met het huidige, meer gedetailleerde onderzoek op perceelsniveau hopen we dit verband nauwkeuriger te achterhalen. Gelukkig is de vroegere bemesting van een aantal percelen goed gedocumenteerd (zie verderop).

Mycologische waarde

Mycologische waarde is een term die is geïntroduceerd bij het opstellen van de lijst van 'Kroonjuwelen' in Nederland die vijftien jaar geleden door Leo Jalink is vervaardigd. Daarbij wordt gekeken naar het voorkomen van alle Rode-lijstsoorten in een bepaald terrein. Een soort met de hoogste van de vijf categorieën in de Rode Lijst (Verdwenen) levert vijf punten op, de laagste (Gevoelig) één punt. De optelsom van punten voor een terrein wordt als representatief beschouwd voor de mycologische waarde.

Om de waarde van sparrenpercelen objectief met elkaar te kunnen vergelijken, heeft de PWD (of eigenlijk Eef Arnolds) een variant van deze methode ontwikkeld. Aan een hele reeks soorten die in de betere sparrenbossen voorkomen is een cijfer toegekend, eveneens van 1 tot 5. Hieronder zijn ook soorten die niet op de Rode Lijst staan, maar wel min of meer kenmerkend zijn voor sparrenpercelen (indicatorsoorten). De hoogste score is toebedeeld aan Rode-lijstsoorten als de Porfieramaniet (*Amanita porphyria*), Forse melkzwam en beide al eerder genoemde gordijnzwammen. Een in mosrijke sparrenbossen algemene soort als de Sparrenstinktaailing (*Micromphale perforans*) levert slechts 1 punt op. Het aantal punten per soort staat vermeld op het vernieuwde inventarisatieformulier (zie hierna). Tellen we deze cijfers voor een perceel bij elkaar op dan krijgen we een score die een goede afspiegeling blijkt te zijn van de impressies in het veld. Bij scores van 20 punten of hoger zien we de voor paddenstoelen betere sparrenbossen. Hoger dan 35-40 punten wordt het echt interessant.

De uitkomst van deze methode wordt wel beïnvloed door de intensiteit van de inventarisatie. Hoe meer bezoeken, hoe groter de kans op bijzondere soorten. De hoogste

scores zijn afkomstig van zulke herhaaldelijk onderzochte bosvakken, maar dat gebeurde natuurlijk ook omdat ze zo interessant waren. Een zichzelf versterkend effect!

77 Percelen

In 2011 en vooral 2012 zijn door leden van de PWD 77 fijnsparpercelen één of meer keren bezocht. Daarvan hadden er 17 een score hoger dan 25. Sommige andere lijken veelbelovend, maar deze werden te laat in het seizoen bezocht om veel op te leveren. Hoewel de piek voor fijnsparren vaak eind oktober ligt, viel die in 2012 een maand eerder.

Vak 32 in Boswachterij Veenhuizen staat met een mycologische waarde (MW) van 73 veruit bovenaan, maar door omstandigheden is dit met vier bezoeken in twee jaar ook het best onderzochte perceel. Waarschijnlijk even goed is vak 100 in Boswachterij Grolloo (MW 57), een door Roeland Enzlin ontdekt perceel met een hoge luchtvochtigheid, duidelijk af te lezen aan het vele mos dat aan de onderste takken van de sparren hangt. Beide vakken zijn inmiddels voorlopig veilig gesteld en buiten de vijfjarige dunnings-cyclus geplaatst. Een verheugend resultaat, dat stimuleert om het onderzoek in 2013 te vervolgen, ook omdat we aan Boswachterij Gieten en Boswachterij Hooghalen nauwelijks zijn toegekomen.

Mocht iemand denken dat we uitsluitend op het oog gunstig uitziende sparrenbossen bezocht hebben, hier een voorbeeld van een armzalig vak: tijdens de PWD excursie naar Veenhuizen keken we met twaalf deelnemers rond in vak 88. Geen pretje, want veel gras, braam en Brede stekelvaren. Met heel soms een iets meer mossige bodem. Daar vonden we 15 exemplaren van de Sparrenstinktaaling als enige doelsoort. Hiermee kreeg vak 88 een mycologische waarde van 1. Alleen een sparrenbos bij Zuidwolde scoorde geen enkel punt.

Gordijnzwammen

Het afgelopen jaar hebben de inventarisaties nog weer eens het belang onderstreept van fijnsparrenbossen voor gordijnzwammen. Inmiddels is het aantal zeer zeldzame soorten gebonden aan dit biotoop gestegen tot een stuk of tien en het eind lijkt nog niet in zicht. De vrij forse en opvallende Kaarslichtgordijnzwam (*Cortinarius tortuosus*) is pas recent bij Fijnspar ontdekt en komt nog niet voor in de digitale Verspreidingsatlas van de NMV. Alleen al in 2012 is deze soort vijf maal waargenomen in vochtige, mosrijke sparrenbossen met een dunne strooisel- en humuslaag. Van een prachtige en zeer zeldzame paddenstoel als de Paarsplaatgordijnzwam (*C. ionophyllus*) heeft dit project een nieuwe groeiplaats in Boswachterij Veenhuizen opgeleverd.



Kaarslichtgordijnzwam (*Cortinarius tortuosus*), 22 oktober 2012, Boswachterij Gieten. Foto E. Arnolds.

Jonge sparrenplantages

Ook van jonge fijnsparrenbossen op voormalig zandig bouwland is de mycologische waarde in de loop van het Atlas-onderzoek duidelijk naar voren gekomen. In 2012 bezochten we vier van deze sparrenbossen in het boerenland ten zuiden van Eesergroen. Zoals bekend is de mycoflora hier heel anders samengesteld dan in oudere fijnsparrenbossen op voormalige heidevelden. Dat bleek ook deze keer weer. In twee bosjes vonden we flinke groepen van de Stippelsteelslijmkop (*Hygrophorus pustulatus*), waaronder zelfs een groep van de zeldzame witte variëteit. De Stippelsteelslijmkop staat in de Rode Lijst van 2008 als uitgestorven, maar inmiddels zijn er in noordelijke sparrenbosjes op basenrijke bodem al meerdere vindplaatsen ontdekt. Een andere soort die we hier vonden, en die nooit in zure sparrenbossen voor zal komen, is de in Drenthe zeer zeldzame Kleine sparrenrussula (*Russula nauseosa*).

Leggers

Uit het raadplegen van archieven van Staatsbosbeheer is gebleken dat er in de Drentse boswachterijen nauwelijks een fijnsparrenbos te vinden is dat bij de aanleg niet een zekere mestgift heeft gekregen. Boswachters van SBB hielden voor hun boswachterij vroeger nauwkeurig zogenaamde leggers bij, een soort bosdagboeken waarin werd opgetekend op welke grondsoort werd geplant, welke grondbewerkingen plaatsvonden en waaruit de bemesting bestond. Aan deze dagboeken is ook af te lezen wat een gemartel het aanvankelijk was om fijnsparren op de zure, voedselarme Drentse zandgrond te laten aarden. Grove den is goed aangepast aan deze voedselarme omstandigheden, maar Fijnspar kan niet gedijen in puur zand. Dus werd er lupine gezaaid om stikstof uit de lucht te binden, patentkali gestrooid om mineralen toe te voegen en de zuurgraad te verhogen en als dat naar de inschatting van de boswachter niet voldoende was, werd er ook nog eens 20 kuub VAM-compost per ha uitgereden. Of soms zelfs het dubbele. Alles met de bedoeling de jonge sparren goed te laten aanslaan en te zorgen voor een snelle groei. Tenslotte ging het om een goede houtopbrengst.

Variatie in meststoffen

Bij het lezen van de leggers passeren allerlei namen van meststoffen de revue: slakkenmeel, kalizout, dolomietmergel, magnesiumpoederkalk en fertophos. Ieder met andere bestanddelen, maar met hetzelfde doel om de zuurgraad van de grond te verhogen en het aanbod van (noodzakelijke) mineralen te verbeteren. Het lijkt er op dat boswachters toen aan het experimenteren waren om te zien welke combinatie de beste resultaten gaf. Tussen de regels door krijgt de lezer van nu soms een onverwacht inkijkje in de levensomstandigheden van tachtig jaar geleden. Bijvoorbeeld als er staat dat de heide tot 70 cm diep gespit werd en het perceel ernaast zelfs tot 120 cm. Gewoon met de hand! Dit in het kader van de werkverschaffing in de jaren dertig. In latere jaren werd er diep geploegd, maar een enkele keer werden er alleen ondiepe voren getrokken waarin het pootgoed geplant werd. Dit patroon van ondiepe voren is in sommige percelen met den of spar nog duidelijk herkenbaar.

Uit onderzoek van Wim Ozinga in het Dwingelderveld (1999/2000) bleek dat meer dan een halve eeuw later in het veld de invloed van bemesting op de mycoflora nog is waar te nemen. Vooral groenbemesting met lupinen in de aanplantfase fixeert veel stikstof in de bodem waardoor er versneld een sterke groei van Bochtige smele en/of Pijpenstrootje optreedt. Het zal de lezer niet verbazen dat dit soort percelen arm is aan kritische symbionten. Dat is ook precies wat Ozinga constateerde: in de twaalf percelen met voorteelt van lupinen telde hij nul Rodelijst-soorten. Een uitgebreide vergelijking tussen de soortensamenstelling van de mycoflora en de bemestingsgeschiedenis in sparrenbossen kan ook andere relaties met bepaalde meststoffen aan het licht brengen.

Bodemprofiel

Bij de huidige inventarisatie van sparrenbossen wordt ook de dikte van de strooisel- en humuslaag genoteerd. Percelen met een dunne organische laag laten de meeste bijzondere fijnsparbegeleiders zien. Plekken waar op 10 cm diepte al het minerale zand begint, zijn veelal de plaatsen waar kritische soorten groeien, zoals zeldzame gordijnzwammen. Is de

organische laag 20 cm of meer dan kan de Korrelige hertentruffel met hierop parasiterende Zwart truffelknotszwam nog wel voorkomen, maar zijn de meer kritische soorten schaars of afwezig. Wanneer in het verleden uitsluitend een minerale meststof is toegepast, blijven de strooisel- en humuslaag aanmerkelijk dunner dan wanneer 20 of 40 ton Vam-compost is uitgereden. In het laatste geval is de kans op een rijke mycoflora een stuk kleiner, hoewel de Kamfergordijnzwam toch een keer is gevonden in een terrein met een dergelijke bemestingsgeschiedenis.

pH-onderzoek

Zoals gezegd zijn we van plan om er nog een jaar mee door te gaan en dat zal zeker nieuwe bijzondere vondsten en mogelijk nieuwe inzichten opleveren. In het voorjaar van 2013 zijn we begonnen om in sparrenbossen de zuurgraad van de bodem te meten en die te vergelijken met de pH van aangrenzende zandpaden en schelpenpaden. Dat zorgt voor interessant cijfermateriaal waar we later nog een keer op terug zullen komen. Het maakt wel duidelijk dat er nog veel valt te onderzoeken!

Inventarisaties in fijnsparrenbossen in 2013

Voor een beschrijving van dit project wordt verwezen naar de vorige nieuwsbrief (nummer 13, 2012, p. 6-9). Het bijbehorende aangepaste invulformulier is in deze nieuwsbrief opnieuw afgedrukt op de laatste pagina's. Dit kan door geïnteresseerden worden afgedrukt of gekopieerd.

Het project wordt de komende herfst op volle kracht voortgezet. De coördinatie berust bij Rob Chrispijn (Jodenweg 1, 8385 GP Vledderveen, tel. 0521-381934, mail: rob.chrispijn@hetnet.nl). Hij is het aanspreekpunt voor het verkrijgen van lege formulieren, het verzamelen van gegevens en vragen met betrekking tot het project.

Bij een voorgenomen inventarisatie van een bepaald terrein is het raadzaam van te voren contact met Rob op te nemen om na te gaan of er al anderen in dat terrein actief zijn en zo dubbel werk te voorkomen.



Zwarte truffelknotszwam (*Cordyceps ophioglossoides*), Dieverveld, 22 oktober 2010. Foto E. Arnolds.

PADDENSTOELEN WERKGROEP DRENTHE

Project mycologisch waardevolle sparrenbossen in Drenthe

Contactpersoon: Rob Chrispijn, Jodenweg 1, 8385 EP Vledderveen, tel. 0521-381934,

mail: rob.chrispijn@hetnet.nl

*Invullen van categorieën met * verplicht; overige facultatief*

Waarnemer(s)*: _____

Jaar waarneming*: _____

PLAATS. Plaatsaanduiding*: _____

Eigenaar (indien bekend)*: _____ Vaknummer (indien boswachterij van SBB)*: _____

Coördinaten (hectarehok of nauwkeuriger)*: X: _____, Y: _____ Oppervlakte: _____ ha

VEGETATIE. Boomlaag. Dominante soort(en)*: _____

Andere boomsoorten*: _____

Hoogte *: _____ m. Leeftijd: _____ jaar. Bedekking*: _____ %

Struiklaag. Dominante soorten: _____

Hoogte: _____ m. Bedekking: _____ %.

Kruidlaag. Dominante soorten: _____

Hoogte: _____ m. Bedekking: _____ %.

Moslaag. Dominante soorten: _____

Hoogte: _____ cm. Bedekking: _____ %.

BODEM. Dikte strooisellaag: _____ cm. Dikte humuslaag: _____ Geel zand op _____ cm diepte

Bemesting: vroeger behandeld met thomas slakkenmeel/ compost/ voormalig bemest cultuurland

Sporen bosbouwvoertuigen: veel/ matig/ weinig/ geen.

Wegen en paden*: perceel doorsneden door: zandweg/ onverhard voetpad/ ruiterspad/ pad van schelpen of steenslag/ asfalt fietspad; perceel grenzend aan: verharde weg/ zandweg/ onverhard voetpad/ ruiterspad/ pad van schelpen of steenslag / asfalt fietspad

BEHEER. Dunningen*: Geen recente dunning/ recente gelijkmatige dunning/ recente groepenkap, open plekken/vak grotendeels geveld/ bomen gebleest voor toekomstige dunningen/ anders, nl.: _____

Dood hout: *Stammen staand:* veel/ matig/ weinig/ geen. *Stammen liggend:* veel/ matig/ weinig/ geen

Takken liggend: veel/ matig/ weinig/ geen. *Houtsnippers, spaanders:* veel/ matig/ weinig/ geen.

OMGEVING*: Onderzocht perceel grenzend aan: gesloten bos/ open bos/ kapvlakte/ cultuurland/ anders, nl. _____

Opmerkingen: _____

Ingevulde formulieren sturen of mailen naar Rob Chrispijn, adres bovenaan formulier

PADDENSTOELEN WERKGROEP DRENTHE Project mycologisch waardevolle sparrenbossen in Drenthe, soortenlijst.												
Punten totaal: ____ Mycorrhizasoorten: ____ Bodemsaprotrofen: ____ Houtpaddenstoelen: ____												
Per datum een schatting van het aantal vruchtlichamen volgens de schaal: 1: 1-3, 2: 4-10, 3: 11-30, 4: 31-100, 5: 101-300, 6: 301-1000, 7: 1001-3000, 8: 3001-10000, 9: > 10000												
Wetenschappelijke naam	p	stat	Dat 1	Dat 2	Dat 3	Wetenschappelijke naam	p	stat	Dat 1	Dat 2	Dat 3	
Mycorrhizasoorten						Saprotroof op bodem						
<i>Amanita porphyria</i>	5	KW				<i>Arrhenia retiruga</i>	2	Ind				
<i>Boletus edulis</i>	1	Ind				<i>Entoloma cetratum</i>	2	GE				
<i>Cantharellus cibarius</i>	3	GE				<i>Entoloma lanuginosipes</i>	2	Ind				
<i>Chalciporus piperatus</i>	1	Ind				<i>Entoloma turbidum</i>	2	KW				
<i>Clitopilus prunulus</i>	1	Ind				<i>Galerina ampullaceocystis</i>	2	KW				
<i>Cordyceps longisegmentis</i>	4	KW				<i>Galerina calyptrata</i>	2	KW				
<i>Cordyceps ophioglossoides</i>	3	Ind				<i>Geastrum pectinatum</i>	2	Ind				
<i>Cortinarius camphoratus</i>	5	GE				<i>Leotia lubrica</i>	2	Ind				
<i>Cortinarius cinnamomeus</i>	2	Ind				<i>Micromphale perforans</i>	1	Ind				
<i>Cortinarius croceus</i>	2	Ind				<i>Mycena sanguinolenta</i>	2	GE				
<i>Cortinarius eburneus</i>	3	Ind				<i>Psilocybe polytrichi</i>	4	GE				
<i>Cortinarius ionophyllus</i>	5	Ind				<i>Ramaria abietina</i>	5	BE				
<i>Cortinarius junghuhnii</i>	3	Ind				<i>Ramaria eumorpha</i>	5	BE				
<i>Cortinarius malachius</i>	5	GE				<i>Ramaria myceliosa</i>	3	Ind				
<i>Cortinarius obtusus</i>	4	KW										
<i>Cortinarius orellanoides</i>	3	Ind										
<i>Cortinarius pluvius</i>	3	Ind										
<i>Cortinarius scaurus</i>	3	Ind										
<i>Cortinarius semisanguineus</i>	3	KW										
<i>Cortinarius tortuosus</i>	5	Ind										
<i>Elaphomyces granulatus</i>	3	KW				Houtpaddenstoelen						
<i>Gomphidius glutinosus</i>	5	BE				<i>Coprinus laanii</i>	2	Ind				
<i>Hygrophorus agathosmus</i>	5	EB				<i>Fomitopsis pinicola</i>	1	Ind				
<i>Hygrophorus pustulatus</i>	5	BE				<i>Gloeophyllum abietinum</i>	3	KW				
<i>Inocybe assimilata</i>	2	Ind				<i>Gloeophyllum odoratum</i>	5	BE				
<i>Inocybe longicystis</i>	3	KW				<i>Ischnoderma benzoinum</i>	1	Ind				
<i>Inocybe napipes</i>	1	Ind				<i>Oligoporus guttulatus</i>	2	Ind				
<i>Inocybe ovatocystis</i>	3	KW				<i>Oligoporus leucomalleus</i>	3	KW				
<i>Inocybe soluta</i>	2	Ind				<i>Paxillus atrotomentosus</i>	3	KW				
<i>Inocybe subcarpta</i>	4	BE				<i>Paxillus panuoides</i>	3	KW				
<i>Lactarius deterrimus</i>	2	Ind				<i>Phaeolus schweinitzii</i>	1	Ind				
<i>Lactarius helvus</i>	1	Ind				<i>Pholiota astragalina</i>	3	KW				
<i>Lactarius rufus</i>	1	Ind				<i>Pholiota flammans</i>	2	Ind				
<i>Lactarius trivialis</i>	5	KW				<i>Pseudohydnum gelatinosum</i>	2	Ind				
<i>Russula emetica ss</i>	4	Ind				<i>Psilocybe marginata</i>	3	KW				
<i>Russula sanguinaria</i>	5	KW				<i>Serpula himantoides</i>	1	Ind				
<i>Russula silvestris</i>	1	Ind				<i>Sparassis crispa</i>	1	Ind				
<i>Tylopilus felleus</i>	3	KW				<i>Tyromyces wakefieldiae</i>	2	Ind				

WAT DOET DE PADDESTOELENWERKGROEP DRENTHE?

De doelstellingen van de PWD zijn:

- Het organiseren en stimuleren van paddenstoelenonderzoek in Drenthe, vooral door middel van inventarisaties en het houden van bijeenkomsten.
- Het verzamelen van paddenstoelengegevens over Drenthe in een databestand in nauwe samenwerking met de Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Het publiceren over paddenstoelen in Drenthe in een nieuwsbrief en in bestaande tijdschriften. Momenteel wordt gewerkt aan een provinciale paddenstoelenatlas.
- Het beschikbaar stellen van paddenstoelengegevens aan terreinbeherende instanties en het verstrekken van beheersadviezen om mycologische waarden te behouden of te vergroten.
- In voorkomende gevallen het uitvoeren van (betaalde) opdrachten wat betreft veldonderzoek aan paddenstoelen.
- Educatie op het gebied van paddenstoelenkennis en -bescherming door onder andere het organiseren van voor het publiek toegankelijke excursies en lezingen, alsmede het verlenen van medewerking op het vlak van natuureducatie.
- Het verstrekken van informatie over paddenstoelen aan geïnteresseerden, terreinbeheerders en de provinciale media.

Ook belangstellenden uit andere delen van Nederland zijn van harte welkom om deel te nemen aan de activiteiten van de werkgroep!!

De Activiteiten van de Paddestoelenwerkgroep Drenthe worden ondersteund door een subsidie van de Provincie Drenthe.

DE NIEUWSBRIEF

De Paddestoelenwerkgroep Drenthe verspreidt één keer per jaar een nieuwsbrief onder haar medewerkers, organisaties actief in natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeheer en andere belangstellenden. Men kan deze nieuwsbrief kosteloos ontvangen door zich schriftelijk op te geven bij het secretariaat. Met ingang van 2013 wordt deze nieuwsbrief in principe alleen digitaal verspreid. Op verzoek kan men een papieren exemplaar per post toegestuurd krijgen. Instanties en hun medewerkers blijven een gedrukte nieuwsbrief ontvangen.

Vaste rubrieken in de nieuwsbrief zijn:

- Beknopte verslagen van excursies van de werkgroep.
- Voortgang van de paddenstoelenkartering en het atlasproject
- Het activiteitenprogramma voor het komende seizoen.

Leden van de werkgroep verzorgen daarnaast bijdragen over paddenstoelen in het herfstnummer van Het Drentse Landschap, het tijdschrift van de gelijknamige stichting.